Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 295 (15918) | 1981 оной декабриин 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

«ПРАВДА» ГАЗЕТЫН РЕДАКЦИДА

Түрэһөөр 75 наһатай болоһонтоймни дашарамдуулан, партиина ба совет органуудһаа, ниитын эмхинүүдһээ, республиканууудһаа, хизаарнуудһаа, областьнуудһаа, заводуудһаа, барилгын болон транспортна предприятинуудһаа, колхоз, совхозуудһаа, эмхи зургаанууд ба һургуулинуудһаа, сэрэгэй частьнууд болон подразделенинүүдһээ, хүдэлмэришэдһөө, колхозшигуудһаа, интеллигенциин түлөөлэгшэдһөө, ленинскэ партиин ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудһаа — сэрэгшэ нүхэдһөөмни олон тоото амаршалганууд, һайн һайхан хүсэлэнгүүд минии нэрэ дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, бусад газетэнүүд болон журналнуудай редакцинуудта, телевидени ба радиодо ороһон байна. Аха дүү социалис оронуудай, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө, дэлхэйн олон оронуудай гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшадһаа амаршалгын телеграмманууд, бэшэгүүд мүн лэ абтаһан байгаа.

Амаршалгын, һайн һайхан хүсэлэнгүүдээр, хани халуун үгэнүүдээр намда хандаһан бүхы хүнүүдтэ «Правдын» хуудаһанууд дээрэһээ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Ороной хуби заяантай, энэ зуун жэлэй үйлэ хэрэгүүдтэй ажаябадалайнгаа таһаршагүй холбоотой байһые ойн баярай үдэртэ үшөө дахин мэдэрбэб. Намда эльгээгдэһэн амаршалганууд гансал минии алдар габьяае мэдэрхэһээ гадна, КПСС-эй бүхы ажал ябуулгые, тэрэнэй һайн һайхан программна зорилгонуудые дэмжэжэ, Коммунис парти болон совет арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй байһые элирхэйлжэ, уласхоорондын эршом соо манай парти болон Совет гүрэнэй эб найрамдалта залан сэхэ хараа шэглэлые, дэлхэйн эрхэ сүлөөдэ дуратай, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй бидэнэй һаналаа нэгэдэлгые, харилсаа холбоотой байлгые, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэнине аршалан хамгаалхын, дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангахын тула гаргагдаһан эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонуудые гэршэлэн харуулба.

Зүрхэ сэдьхэлдэмни дүтэ һанагдаха ажалшадай амаршалганууд, бэшэгүүд, телеграмманууд дотор гэрэлтэ һайхан ерээдүй, манай социалис Эсэгэ ороной һалбаран хүгжэлгэ тухай эдэнэй этигэл найдалнууд, хүсэл эрмэлзэлнүүд тодо хурсаар харуулагдана. Коммунизм байгуулгада шэнэ илалтануудые түйлаха хүсэлэнгүүд тэдээн соо бии. Эдэ бүхы зориг бадаруулма һанал бодол, хүсэлэнгүүд манай партиин зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар бидэнэртэ урма баяр түрүүлнэ, эршэ хүсэ нэмээнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ намда зорюулагдажа хэлэгдэһэн бүхы юумэн манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ ба һэшхэл болохо манай түрэл партида хабаатай гэжэ тоолоноб.

Л. БРЕЖНЕВ.

ТЕХНИКЭЕЭ ҺАЙНААР БЭЛДЭХЭ

Хүдөө ажаһуйда хурданаар хүгжөөхэ, эдеэ хоолой хоол хараата программа зохёохо, тэрэнээ эрид шууд бэелүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев 1982 ондо баян ургаса абахын тула бүхы хүдэлмэреэ саг соонь, шанартайгаар хэхэ хэрэгтэй гэжэ онсо тэмдэглэһэн байна. Энэмнай нэн түрүүн хүдөө ажахын техникэ тарилгада хэр һайнаар бэлдэһэнһээ сэхэ дулдыдаха байһаниинь элитэ.

Манай республикын колхоз болон совхозуудта тариалангай бүхы хүдэлмэри агротехническэ зохид болзорто, һайн шанартайгаар хэхэдэ хэрэгтэй элдэб зүйлэй техникэ хүсэд бии. Манай түрүү ажахынууд техникэеэ һайнаар заһабарилаад, хүдэлмэриин эзэн хоор харууһалха, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг, хаба тарилга, ургаса хуралга, паар элдүүрилгэ гэхэ мэтэ хүдэлмэринүүдые саг соонь үнгэргэдэг шадабаритай. Иимэ ажахынуудай тоодо Хяагтын районой «Родина», Бэшүүрэй районой «Победа», Улаан-Үдын районой «Искра» колхозууд, Кабанскын шубуунай фабрика, Гэлэнгын районой Ахалайн, Сэлэнгын болон «Шерлийский» совхозууд ороно. Эдэ ажахынууд хүрьһэ элдүүрилгэ, тарилга хэдэг машинануудые дулаанай сагта, налхартаа заһабарилжа дүүргэдэг, үбэлдөө бүхы тракторнуудаа, комбайнуудаа бэлэн болгодог гуримтай.

Ургаса хуралгын техникэ үбэлдөө заһабарилха гуримые хэзээдэшье бүлөө һайн байдаг. Гадна энэ хабарай тарилгын, паар хахалха, ургаса хуряаха хүдэлмэрине саг соонь [illegible] арга олгодог байна. [illegible] эдэ ажахынууд техникын заһабарилгые [illegible] сэхэтэй машинизаторнуудые заһабарилгада хабаадуулдаг юм.

Эдэ түрүү ажахынууд тракторнуудай, комбайнуудай, тарилга хэдэг машинануудай заһабарилха гурбан ондоо звено эмхидхэжэ, һара бүхэндэ хэхэ хүдэлмэриин хэмжээе тодорхойлоод, ажалынь бригадын гуримаар, нэгэ нарядаар эмхидхэдэг. Даалгабарияа һайн шанартайгаар дүүргэхэдэнь, материальна талаар урмашуулдаг болонхой. Тиихэдэ хүдэлмэришэд болон хүтэлбэрилэгшэд хоорондо хэлсээ батална, тус бүрэе уялга даадаг гуримтай. Хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудта сэхэн байра, эдеэ хоол бэлдэдэг, запчастьнуудаар хангадаг, хүдэлмэришэдэй абаһан уялгада саг соонь, эрхим шанартай дүүргэхэдэнь мүнгэн шан үгэдэг байха юм. Жэшээнь, Улаан-Үдын районой «Искра» колхозодо комбайнуудые заһабарилха 4 хүнһөө бүридэһэн В. Ф. Седовой звено байгуулагданхай. Эднэрэй һарын туршада 4 комбайн һайнаар заһабарилжа дүүргэхэдэнь, гол түлөөрнь гадна, 75 түхэриг шан үгөөр тогтоогдонхой. Мүн иимэ урмашуулгын гурим тракторнуудые, хүрьһэ элдүүрилдэг машинануудые заһабарилдаг звенонуудтэ байна. Колхоздо заһабарилгада тракторнуудые, хүрьһэ элдүүрилхэ машинануудые СССР-эй профсоюзуудай XVII съездэ нэрэгдэтэр — мартын 16 болтор бэлэн болгохо гэжэ эндэхи механизаторнууд болдожо байна.

Бэшүүрэй совхозой механизаторнууд урданиинь техникээ [illegible] хадагалдаг байгаа һаа, мүнөө бүхыдэнь [illegible] түбэй МТМ-эйн гадаа тусхай түхеэрэгдэһэн [illegible] шала дээрэ хадагалдаг болонхой. Мүнөө эндэ 34 трактор, 19 комбайн хүдэлэгдэхөөр бэлэн болгогдоод, ГОСТ-ын эрилтын ёһоор хадагалаанда абтагданхай. Эндэхи Дабаатын отделениин механизаторнууд (бригадирынь Ж. Ц. Цыренов) хүрьһэ элдүүрилхэ, тарилга хэхэ машинануудые заһабарилжа дүүргэнхэй.

Тиин хабарай тарилгада, ургаса хуряалгада хэрэглэгдэхэ техникэ заһабарилгада олон дутагдалнууд ушарна. Ехэнхи, Загарайн, Түнхэнэй районуудай ажахынууд энэ хүдэлмэреэ оройтожо эхилээд, аали нобшоор ябуулна. Эдэхи Яруунын, Саланай, «Дружба» совхозуудта техникэ заһабарилха график дүүргэгдэнэгүй, хүдэлмэриин шанар нарин һайнаар шалгагданагүй. Саланай совхозодо машинно-тракторна мастерскойнь бэлэн бэшэ байжа, заһабарилгын хүдэлмэри гэдэргэ татагдана.

«Госкомсельхозтехникын» охохой предприятинууд колхоз болон совхозуудһаа асарагдаһан трактор, комбайнуудые саг соонь, һайн шанартай заһабарилха уялгаа мууса дүүргэнэ. Улаан-Үдын, Хяагтын районууд «Госкомсельхозтехникын» нэгэдэлнүүдэй мастерскойнуудта бэлдэгдэһэн техникэ олон ушарта шанар муутай байдаг. Тэдэ ажахынууд договорой ёһоор шанга эрилтэ табихын оронд [illegible] «Госкомсельхозтехникын» [illegible] трактор болон комбайнуудые элдэб [illegible] бэлэн байлгаха, ажахынуудта [illegible] дүүргэдэг. Тэрэшэлэн техникэ заһабарилха хэрэгтэй запчастьнуудаар колхоз болон совхозуудые хангаха, [illegible] частьнуудые [illegible] бэлдэхэ хүдэлмэри «Госкомсельхозтехникын» предприятинуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Иимэрхүү дутагдалнуудһаа боложо, үнгэрһэн хабарай тарилгын эхилхэ үедэ нилээд олон тракторнууд, илангаяа газар хахалха хүсэ ехэтэй К-700 тракторнууд, [illegible] олон плуг болон сеялканууд, [illegible] станцинууд заһабарилагдаагүй үлөөн байжа, тарилгын хүдэлмэрине гэдэргэ татаһан байгаа юм. Эдэ дутагдалнууд энэ жэлдэ дабтагдаха ёһогүй.

Районуудай партиина, советскэ болон хүдөө ажахын органууд, Хүдөө ажахын министерство, нэгэдэлнүүд, республикын «Госкомсельхозтехникын» нэгэдэл хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд техникэ заһабарилгые хурдадхаха, шанарынь дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, [illegible] хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Нэн түрүүн, заһабарилгын мастерской бүхэндэ шадабаритай бэрхэ механизаторнуудые бүридхэһэн звенонуудые табижа, тэдэнэй хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй. [illegible] Тиихэдэ түрүү ажахынуудай дуй дүршэл үргэнөөр хэрэглэжэ, нэгэ нарядаар хүдэлдэг бригадын гуримые оруулха, графигай ёһоор, эрхим шанартайгаар ажалладаг коллективүүдые моральна болон материальна талаар урмашуулха, социалис мүрысөөн дүнгүүдые ходо согсолжо, олоной дунда [illegible] эрилтэтэй.

Заһабарилагдаһан техникэ тэрэ дороо тусхай комиссиин тэрэ һайнаар шалгагдажа, техническэ эрилтын ёһоор хадагалаанда табигдаха ушартай. Энэ талаар ажахынуудай «Госкомсельхозтехникын» нэгэдэлэй предприятинуудай ахамад инженернүүд онсо харюусалгатай.

Урда жэлэй алдуу эндүүе хараада абажа, К-700 тракторнуудые һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ ехэ анхарал хэрэгтэй. Республикын «Госкомсельхозтехникын» нэгэдэл хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд энэ талаар бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ, ажахынуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Хүдөө ажахын техникэ заһабарилгые ударидаха республиканска штаб байгуулагданхай. Иимэ штабууд районуудта эмхидхэгдэнэ. Тиимэһээ эдэнэр заһабарилгын хүдэлмэрине эмхитэйгээр ябуулха, бии байгаа дутагдалнуудые саг дары усадхаха талаар онсо үүргэтэй.

Нүхэд механизаторнууд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд! Хүдөө ажахын техникэ саг соонь, эрхим шанартайгаар бэлдэжэ, ерэхэ жэлдэ баян ургаса абаха хэрэгтэ бодото хубитаяа оруулагты!

ПАРТИИН ҮГЭ ХҮСЭТЭЙ

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин пленум декабриин 23-да Москвада болобо.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй VIII съездые зарлаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэрэ 1982 оной июлиин 5-да Москва хотодо нээгдэхэ юм.

КПСС-эй ба Совет гүрэнэй гадаадын политическэ ажал ябуулгые олониитын дунда саашадань нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ темэ «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдэй хүдэлмэридэ гол һууринуудай нэгые эзэлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. 1980 ондо, энэ жэлэй түрүүшын хахадта уласхоорондын байдалай элдэб асуудалнуудаар 4 миллион шахуу лекци уншагдаа. 220 миллионһоо дээшэ хүн тэдэнине шагнаһан байна.

КПСС-эй XXVI съездын найруулһан 80-яад онуудай Эб найрамдалта программые лекторнууд эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлнэ. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн парти болон гүрэнэй гадаадын-политическэ шухала ябуулгануудые эдэбхитэйгээр дэлгэрүүлнэ. КПСС-эй политикын ба уласхоорондын харилсаанай гол шухала асуудалнуудаар бүлэг лекцинүүд, ниитын-политическэ уншалганууд, аман үгын журналнууд, «Түхэреэн столой саана» болоһон хөөрэлдөөнүүд, асуудал болон харюугай үдэшэнүүд ажалшадай дунда үргэнөөр һайшаагдана гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. Арадай университедүүд дэлгэрүүлэгдэжэ байна. Лекторнүүдэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ, эдэнэртэ научно-методическа туһаламжа үзүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Лекционно пропагандые эмхидхэхэ, удхыень һайжаруулха талаар дутуу дунданууд тохёолдоно гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглэбэ, тэрэнэй апаг үрэ ба шанарые һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалба. Манай ангиин дайсадта эсэргүү үзэл сурталай тэмсэлые бүри гүнзэгыгөөр, добтолхы ёһоор ябуулха, партиин байгуулһан эб найрамдалай ленинскэ стратегине ойлгуулжа, тэрэнэй һайн һайхан шэнжэтэй байһые элишэлэн харуулха шухала гэжэ хэлсэгдэһэн байна.

(ТАСС).

ТҮБЭЙ ТЕЛЕВИДЕНИИН НИИТЭ-СОЮЗНА ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, Түбэй телевидениин ниитэ-союзна хоёрдохи программа 1982 оной январиин 1-һээ бии болгогдохонь.

Энэ программые бии болголго харагшадай эрилтэ хүсэлэнгүүдые гүйсэд дүүрэнээр хараада абаха арга олгохо байна. Мэдээсэлэй, эрдэм дэлгэрүүлгын, хүгжэмтэ дамжуулганууд, уран һайханай, баримтата, кино ба телефильмнүүд, мүн залуушуулай болон хүүгэдэй программанууд эндэ ехэ һуури эзэлнэ. Ниитэ-союзна хоёрдохи программаар спортын мүрысөөнүүд сэхэ дамжуулагдаха байна. Уран һайханай кино ба телефильмнүүд, тэрэ тоодо олон серитэй фильмүүд «Время» программын дүүрэмсээр үдэр бүри харуулагдаха, хойто үглөөгүүрнь дабтагдаха. Неделиин хүдэлмэриин үдэрнүүдэй (понедельник—пятница) үглөөнэй ба үдэрэй часуудта һуралсалай-ойлгуулламжын, эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулганууд программада оруулагдаха юм.

Амаралтын үдэрнүүдэй үдэрэй часуудта энэ программаар нэгэдэхи программын эгээл һонирхолтой дамжуулганууд, республиканууд болон областьнуудай студинуудай материалнууд, социалис оронуудай фильмүүд дабтагдаха байна.

Хоёрдохи программа үглөөнэй 8 часта гимнастическа упражненинүүдые дамжуулгаар эхилхэ. Үдэрэй программа «Шэнэ һонинуудые» дамжуулгаар 16.00 часта дүүрэхэ. Үдэшын программа 18.00 часта мүн лэ «Шэнэ һонинуудые» дамжуулгаар эхилхэ.

Субботын үдэрэй программада 15 минутын «Уласхоорондын шэнжэлэл», амаралтын үдэрнүүдтэ манай орон тухай хахад часай шэнжэлэл оруулагдаха байна.

Мүнөө үедэ Зүүн Сибирь хүрэтэр ниитэ-союзна хоёрдохи программые харадаг юм. Энэ программые дабтаһан хоёр хуби ондо ондоо сагта нэгэниинь —Урааалай, Казахстанай, Дунда Азиин республиканууудта, нүгөөдэнь Баруун ба Зүүн Сибириин районуудта дамжуулагдаха.

Табан жэлэй туршада хэмэл одод дээрэ тодхогдон табигдаһан холбооной туһаламжаар хоёрдохи программа Алас-Дурна зүгэй, Сахалинай, Камчаткын, Чукоткын бүхы нютагуудта харуулагдадаг болохо.

(ТАСС).

МЕЛИОРАТОРНУУДАЙ АМЖАЛТА

Байгша ондо «Бурводстройн» барилгын управлениин манай Хориин онъһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын коллективэй хүсөөр Һуудалай, Хүлэй, Анаагай уһалууриин системэнүүдтэ ехэхэн газар уһдалуулха түхеэрэлгэнүүд баригдаа, мүн Нарин-Горхонһоо уһа гаргаха хаалта, Доодо-Голой уһалууриин системэ гэхэ мэтэ шэнээр бодхоогдоо юм.

Энэнь бүри ерэхэ жэлһээ районой ажахынуудта нилээд ехэ сабшалан, бэлшээри нэмэжэ уһалха, олон жэлэй ногоо тарижа, ургасыень дээшэлүүлхэ арга олгохо зэргэтэй.

Бүхыдөө түсэбэй ёһоор 1684 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ аад, мүнөө тэрэнь 1715,2 мянган түхэригтэ хүргэгдэбэ. Тусхайлбал, энэ жэлдэ хамтадаа 1223 гектарта газарай үрэжэл үндэһөөрнь һайжаруулха, уһалагдадаг болгохо хүдэлмэри бүтээгдээ. Энээнһээ гадна 1701 гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн уһалууриин хуушан хаалта, һубаг ханаабуудые заһабарилха талаар 183 мянган түхэригэй ажал бүтээгдэжэ, түсэб холо. үлүүлэгдээ.

Энээнтэй хамта бусадшье барилга олоор бодхоогдоо юм. Жэшээлхэдэ, гансахан 616 дүрбэлжэн метр гэр байра шэнээр баригданхай.

Гэр байра болон үйлэдбэриин барилганууды бодхоолгодо прораб, В. Е. Наумовай хүтэлбэрилдэг участогайхид, мүн бригадир Н. Н. Артамоновой даадаг бригадын барилгашад онсо шалгараа. Уһалууриин хуушан һубаг ханаабуудые заһабарилдаг участогай (мастерынь Н. Ц. Очиржапов) хүдэлмэришэд баһал эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаа.

Мүрысөөндэ шалгарагшадай дундаһаа бульдозеристнүүд Г. Н. Чебаков, М. Я. Новокшонов, экскаваторай машинистнүүд Н. И. Маторин, Ц. Ц. Мункуев, автомашинын жолоошод А. Н. Лосев, Г. Н. Курочкин гэгшэдые онсолон тэмдэглэхээр.

А. КУКЛИНА,
ПМК-гай түсэблэлгын таһагай начальник.
Хорини район.

Республикымнай ажалай үдэр

ҮҮСХЭЛ ЕХЭТЭЙГЭЭР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мал ажалай продукциинуудые үйлэдбэрилхэ, ба гүрэндэ худалдаха талаар Зэдын районой «60 лет Октября» колхоз һайн дүнгүүдые түйлаба. Тодорхойлон хэлэбэл, тус ажахы октябрь һара соо һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб уридшалан дүүргээ. Иигэжэ бүхыдөө 3369 центнер һү тоһоной заводто тушааһан байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 250 центнер үнэ сэнтэй продукци худалдахаар шиидэнхэй. Эндэ тус ажахын һү һаалиин фермын коллектив түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулаа. Түрүү һаалишад Анна Мурзакова, Галина Жамбалова, Валентина Жигжитова болон бусад хубиингаа түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнхэй.

Колхоз гүрэндэ 930 центнер нооһо тушаажа, түсэбөө 107 процент болгоо.

Зунай бэлшээриин үедэ ажахын мал адуулагшад Б-Н. Молонов, Сергей Дабаев, Максим Мункуев гэгшэд даалгагдаһан малаа һайнаар харууһалжа, нилээд таргалуулһан байна. Тиигэжэ тэдэнэй харууһалдаг үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүр 290—300 килограммда хүргөө.

Байгша ондо ажахын хүдэлмэрилэгшэд малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө үбһэ, һолоомо, зелёнко бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулаа һэн. Иигэжэ колхозой правлени, партком энэ жэлдэ бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха талаар шухала хэмжээнүүдые абанхай.

Ниитын малай үбэлжэлгын эхиндэ дутуу дунданууд яһала олоор дайралдана. Зооветмэргэжэлтэд, малшад дутагдалнуудаа түргэн усадхаха, ажалаа һайжаруулха хэмжээ абаха ёһотой.

Ц. САГАЛЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой механическа цехэй залуу токарьнуудые һурган хүмүүжүүлэгшэ Владимир Дмитриевич Яковлев.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЗЕЛЁНКО ЗӨӨНЭ

Хадалиг Ахын районой «50 лет Октября» колхозой механизаторнууд малай гүүртэ, хонидой байрануудта зеленко зөөжэ захаланхай. Мүнөө энэ хүдэлмэридэ 18 трактор хүдэлгэгдэнэ. Малай тэжээл зөөхэ хүдэлмэридэ Даниил, Намсарай Пронтеевүүд, Санжа Налханов, Владимир Сындеев, Сэрэн-Доржо Дондоков гэгшэд шалгарна. Механизаторнууд бүхыдөө 10 мянган центнер үбһэ, ногоон һолоомо зөөхэ юм.

В. ГАЛСАНОВ.

АЖАЛАЙ ЭРШЭ ШАНГАДАНА

Улаан-Үдын прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй коллективтэ профсоюзуудай XVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөөнэй эршэ үдэр бүри улам шангадана. Һаяшаг 25-дахи цехэй З. А. Беднягинай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив арга боломжонуудаа хаража үзөөд, түсэбһөө гадуур 12500 түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэһэн үндэр социалис уялга абаба. Тиихэдэ 84-дэхи таһагай залуу инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд мүнөө 2503 түхэриг алмаха уралан нарижуулгын 11 дурадхал оруулаа. Мүн тэдэнэр үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, түүхэй эд, электрын элшэ хүсэ арьбалха талаар үшөө хэдэн дурадхал оруулха байна.

Гэхэтэй хамта комсомолой эгээн дээдын хуралдаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсагшад үндэр уялгануудые абажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, 30-дахи цехэй токарь комсомолец, А. Трофимов энэ жэлэйнгээ даабарине болзорһоонь урид дүүргээд, ерэхэ 1982 оной зургаан һарын түсэбые ВЛКСМ-эй XIX съездын нээгдэхэ үдэр —майн 18-да бэелүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табяа.

Байгша оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь уридшалан дүүргэһэн коллективүүдэй тоо 15-дахи цехтэ олошорно. Мүнөө үедэ С. И. Гужавин, Е. С. Тимофеева, В. Г. Мишина, В. Г. Борисова, Р. С. Мороз гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай хүдэлмэришэд ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана.

* * *

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ ТУРШАЛСАБА

Декабриин 12-то үнгэргэгдэһэн «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурс-харалгада нэгэдэлэй эрхим токарь, слесарь болон фрезеровщигууд хабаадаба. Ажалай ветеран, Ажалай Улаан Тугай орденто Ю. Столяров, нёдондоной нимэ харалгада шалгарһан фрезеровщик Г. Эрдынеев, залуу фрезеровщигуудай Бүхэсоюзна конкурсда хабаадаһан Е. Прокопьев болон бусад түрүү хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабарияа туршалсажа, алтан гартай дархашуул байһанаа харуулба.

Иимэ конкурснууд заншалта болонхой. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй ашаар бэлэдхэл һайнтай хүдэлмэришэд жэл бүри олошорно.

Г. ТАРАСОВ.

ЗАЛУУШУУЛ ШАЛГАРНА

Үбэлэй һарануудта үнеэдэйнгээ һү шэмэ эрид дээшэлүүлхээр шиидэһэн Саянай совхозой түбэй фермын коллектив эдэ үдэрнүүдтэ хараалһан зорилгоёо бэелүүлхын тула шармайн оролдоно. Илангаяа комсомол-залуушуулай тус фермэдэ һурган хүмүүжүүлэгшэд Д. С. Дугарова, И. С. Хапхаранова гэгшэдэй хүтэлбэри, заабари доро ажалладаг Жэмһэгэй дунда һургуули түгэсхэһэн бүлэг басагад мүнөө нилээд дуршэнхэй юм. Жэшээлбэл, С. Гыргеева, тугалшад А. Асадулин, Ц. Дугаров гэгшэд һайнаар ажаллаһандаа магтаалтай.

Мүнөө комсомол-залуушуулай фермын һаалишад Ленинскэ комсомолой XIX съездые ажалайнгаа эрхим илалтаар угтаха хүсэлэнтэй.

В. ТУЛАЕВ.

МҮНГЭН ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет «Ниитын малда тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ хүн зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулхын түлөө арадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй хоорондо дэлгэрһэн республиканска социалис мүрысөөнэй дүнгүүд тухай» тогтоол баталан абаба.

Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ ажал хэжэ шадаха хүнүүдые, пенсионернүүд болон һурагшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһанайнгаа түлөө Баргажанай районой арадай депутадуудай **Һүбын сельскэ Совет**, Хяагтын районой арадай депутадуудай **Хүдэриин сомоной Совет**, Яруунын районой арадай депутадуудай **Эгэтын сомоной Совет** 220—220 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ.

Эдэ сельскэ болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэ мүнгэн шан мүн лэ барюулха гэжэ тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЕМИНАР

Декабриин 22-то КПСС-эй областной комитедэй Политическа гэгээрэлэй байшан соо марксистско-ленинскэ һуралсалай пропагандистнарай болон республикын «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдэй хамтын семинар болобо.

Эндэ «Үзэл сурталай хүдэлмэри — КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй шухала хуби» гэһэн лекци КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо Д. Б. Шагдуров уншаа. «Лекцинүүдэй үнэншэхөөр эт гэмжэтэй баримтанууд, лекцинүүдые шэнжэлэн хаража үзэхэ методико» тухай философиин эрдэмэй кандидат, Ленинградай инженерно-экономическа институдай доцент В. А. Шенберг хөөрэжэ үгэбэ. «Психологиин эрилтэнүүдые аман үгөөр ойлгуулгын хүдэлмэридэ хэрэглэлгэ» гэһэн лекци психологиин эрдэмэй кандидат, Буряадай багшанарай институдай доцент Э. К. Хадаханэ уншаһан байна.

А. БАЙХАЛОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Экономико хүгжөөхэ хүдэлмэридэ габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй габьяата экономист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Бокавнева Екатерина Петровнада — СССР-эй Госбанкын Буряадай республиканска конторын ахамад бухгалтер.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва хото, 1981 оной декабриин 17.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

МАЛШАДТА — САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

Малай үбэлжэлгые жэшээтэ haйнаар үнгэргэхэ гэhэн социалис мүрысөөндэ ороходоо республикымнай малшад үбэлжэлгын үедэ продукци үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдаhанай талаар ехэ зорилгонуудые урдаа табиhан байна. Энэ мүрысөөндэ Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эхи табиhан жэшээтэй. Эдэнэй үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро haйшааhан, республикын малшад үргэнөөр дэмжэhэн байха юм.

Тиигэжэ үбэлжэлгын түрүүшын үдэрhөө олохон фермэнүүд hү haаляа дээшэлүүлжэ, олохон ажахынууд энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда, мүн 1982 оной түрүүшын кварталда гүрэндэ худалдаха малаа шахан таргалуулжа захалhан байна. Ажахынуудта малшадай байра байдал haйжаруулха, абаhан уялгаа бэелүүлхэ арга олохо, тэдэнэй моральна болон материальна талаар урмашуулха, малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар зохихо хэмжээнүүд абтаhан байна.

Иимэ эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин малшадай дунда ябуулагдаhанай ашаар гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэб үрэгшэтэйгээр бэелүүлэгдэжэ байхаб. Энэ жэлэй үнгэрhэн 11 hарын туршада нёдондонойхиhоо 18 процент ехэ мяхан, 4 процент ехэ hүн, 9 процент олон үндэгэн үйлэдбэрилэгдэhэн байна. 10 мянган тугал, 4,4 мянган поршоонхо, 46,5 мянган хурьга, 1,1 мянган унагад урда жэлэйхиhээ олоор абтаа. Адууhа малай үхэл гарза хоёр дахин шахуугаар хороогдоhон байна. Нёдондонойхиhоо олон үнеэд, эмэ хашарагууд, эхэ хонид үрэжүүлэгдээ.

Гүрэндэ hү худалдаха жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Кабанскын, Түнхэнэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй районуудай haалишад, малшад ехэхэн хубитаяа оруулhан байна. Республика дотороо социалис мүрысөө үүсхэhэн Тельманэй нэрэмжэтэ совхоз малаа haйнаар үбэлжүүлжэ, гүрэндэ ноохо, hү, мяха худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ, жэлэй түсэбhөө үлүү 100 центнер мяха, 2460 центнер hү, 96 центнер ноохо худалдаха байна.

Энэ совхозой hүтэйн hү haалиин фермын коллектив (бригадир А. Б. Эрдынеев), Түбэй фермын малшад (бригадир Х. Н. Бадмаева) жэлэйнгээ түсэб болон уялгануудые болзорhоо урид бэелүүлhэн тухайгаа элидхээ. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг haалишад-коммунистнууд Софья Чимитовна Батуева энэ үедэ үнеэн бүриhөө 2269 килограмм, Галина Ешидоржиевнэ Балданова—2114 килограмм, Лидия Нимаевна Бадмаева—1941 килограмм hү haагаад байна. Эндэ 1982 оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ худалдагдаха 140 үхэр шахан таргалуулагдана. Энэ гүүртын үхэршэн Даба-Доржи Дамбаев малаа haйнаар харууhалжа, эдеэлүүлжэ, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдэ 750 — 800 грамм хүрэтэр нэмээнэ. Совхоз дотор бүхы тэжээлынь бүйлуулагдажа, малда үгтэнэ, мал бүлеэн уhаар хангагданхай. Үлбэр, жэжэ малда хэмэл hүн бэлдэгдэнэ. Малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо согсологдоно, малшадые худалдаа наймаагаар, медицинскэ болон соёлой талаар хангаха хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Тэрэшэлэн энэ районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Дэдэ-Юрөөгэй hү haалиин фермын коллектив 11 hарын туршада hүн haалиин түсэбөө дүүргэжэ, фермын түрүү haалишан, КПСС-эй гэшүүн С. Цыбикдоржиева 11 hарын туршада эршэ шангаар ажаллажа, haйнаар эдеэлүүлжэ, тус бүриhөө 2500 гаран килограмм hү haaha.

Захаминай районой Хамниин совхозой ахалагша хонишон, Ажалай Алдар Солын III шатын ордентой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Вера Доржиевна Базарова энэ жэлдэ зуун хонин бүриhөө 122 хурьга түлжүүлээ, Георгий Галданович нүхэртэеэ hайн шанартай үбhэ хүсэд хүрэтэр бэлэдхээ, ерээдүй жэлдэ мүн лэ олохон хурьга тома болгохо зорилго табина.

Социалис Ажалай Геройнууд, ахалагша хонишод О. Э. Сангадиева, Д-Н. Б. Сундуев, В. Г. Ухаанова, Г-С. Г. Цыремпилова, Г. Л. Рабдаев, Ленинэй орденто К. М. Тангановой болон бусад үбэлжэлгэдөө haйнаар бэлэдхээд, түлэй абалгада haйнаар бэлдэжэ байна.

«Октябрьский» совхозой Түбэй фермын ахалагша тугалшан Галина Цыбикдоржиевнэ Доржиева шангаар ажаллажа, даажа абаhан тугалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 700 граммhаа бага бэшээр нэмээнэ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Яруунын районой «Комсомольский» совхозой, Зэдын районой Оёорой совхозой, Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад, ахалагша хонишод, Социалис Ажалай Геройнууд О. Э. Сангадиева, Д-Н. Б. Сундуев, Г. Л. Рабдаев, Г-С. Г. Цыремпилова гэгшэд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневтэ 75 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые, социалис уялгануудые болзорhоо урид бэелүүлhэн тухайгаа элидхэхэ ехэ хүндэлэлдэ хүртэбэ.

Тиигэбэшье малай үбэлжэлгэдэ саг соонь haйнаар бэлдэжэ шадаагүй баримтанууд Бэшүүрэй, Хяагтын, Түнхэнэй, Яруунын, Зэдын, Загарайн, Улаан-Үдын болон бусад районуудта үзэгдэнэ. Эдэ районуудай олохон ажахынуудта малай байранууд, малшадай гэрнүүд, тэжээл бүйлуулха түхеэрэлгэнүүд, малые бүлеэн уhаар хангаха хэрэгсэлнүүд муугаар бэлдэгдэhэн байна. Үлбэр, үбшэн малые илгажа, haйнаар эдеэлүүлхэ, тэдэндэ кисель, хэмэл hү бэлдэхэ эрилтэ дүүргэгдэнэгүй. Мүн малшадые худалдаа наймаагаар, медицинскэ болон соёлой талаар хангаха тушаа биратай юумэн хэгдэнэгүй. Ядахын сагта бии байгаа тэжээлээ haйнаар бүридхэнэгүй, гамтайгаар гаргашалха гэжэ оролдоногүй. Нилээд ехэ тэжээл малай хүл доро хаягдажа үгтэнэ. Эдэ бүхы дутагдалнууд, алдуу эндүүнүүд малай үбэлжэлые эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ түбэг татана, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха хэмжээе дээшэлүүлхэдэ haад ушаруулна.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб дээбэри Бэшүүрэй, «Новоселенгинский», Охин-Булагай, Хэлгын совхозууд, Зэдын районой «Заречный», «Октябрьский», Борьёгой совхозууд, Хяагтын районой Худэрин, Ехэ-Нугын совхозууд, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз, Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм», «Одон», Суулгын совхозууд, «Коммунизм», «Загастайский» колхозууд, Улаан-Үдын районой Оронгын, Калининэй нэрэмжэтэ совхозууд, «Маяк» колхоз болон бусад ажахынууд хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна.

Баргажанай, Амаладай, Зэдын, Боцын, «Октябрьский», Далахайн, Хамниин, Улюнхаанай, «Пограничный», Суулгын, «Авангард», Яруунын, «Зырянский», Ильинкын совхозууд, Зэдын районой «Коммунизм» колхоз болон бусад ажахынууд нёдондонойхиhоо бага hү haана, гүрэндэ багаар худалдана.

Баргажанай, Сэлэнгын, Зэдын, Бэшүүрэй, Яруунын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Түнхэнэй районуудай ажахынуудта тугалнуудые олоор үхэл гарзада оруулна. Энэ шалтагаан юуб гэхэдэ, hая түрэhэн тугалнуудые абаха, харууhалха технологи будуулжа хэрэглэгдэнэ. Хяагтын районой бүхы ажахынуудта (Ехэ-Нугын совхозhоо бэшэ) тугалнууд муугаар харууhалагдажа, олоор тарзалуулагдана. Тиин Ехэ-Нугын совхоздо тугалнуудынь боксово аргаар түлжүүлэгдэнэ. Эндэ тугалшад үдэршье, hүнишье тугалнуудые өөhэдөө тодожо абаад, түрүүшын часай туршада уурагынь хүхүүлээд, 17—18 градус дулаан бокснуудта оруулна. Харин бусад ажахынуудта шэнэ түрэhэн тугалнуудые абаха хэрэг hүниин харуулшадта даалгагдана. Шэнэ түрүү арга хэрэглэдэг Ехэ-Нугын совхоздо үнгэрhэн hарануудта 607 тугал абтажа, тэрэнэй 6,5 процентнь гэрзалаа. Харин иимэ арга хэрэглэдэггүй «Дружба» колхоздо 627 тугал абтаад, тэрэнэйнь аяар 22,1 процентнь үхэл гарзада оруулагдаа.

Хяагтын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Бэшүүрэй районуудай ажахынуудта поршоонхонууд олоор гарзалуулагдана. Мүн Бэшүүрэй, Загарайн, Хяагтын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Яруунын болон бусад районуудта хурьгадай үхэл гарза ехэ.

Малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэhэн дээрэhээ, түлгэнүүдые муугаар эдеэлүүлжэ, бүлеэн уhаар хангаагүйhөө боложо, олоороо гарзална. Эдэ дутагдалнууд эрид усадхагдаха ёhотой. Үбэлжэлгэмнай үшөө 4—5 hарада үргэлжэлхэ байна. Тиимэhээ ажахынуудай мэргэжэлтэд жэжэ малай, түлгэнүүдэй отарануудта онсо анхаралаа хандуулха, шэнэ түл абалгада haйнаар бэлдэхэ, сакманщигуудые эртээнhээ шэлэн олохо, түл абалгада хэрэгтэй бүхы юумэнүүдые хүсэлдүүлхэ уялгатай.

Хэhэн ажалаа шүүмжэлхы ёhоор сэгнэжэ, ажахы бүхэндэ хэрэглэгдээгүй байhан арга боломжонуудые элишэлхэ шухала. Илангаяа hү haали дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ үнеэдые, илангаяа hая түгаллаhан үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн haаха эрилтэ табигдана. Олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үбhэ тэжээлээ «алмаха» гээд, үнэдэтэ силос, сенаж хүсэд хүрэхөөр эдиүлэлгүй мүтай.

1982 ондо республикамнай гүрэндөө 120 мянган тонно hү худалдаха гэхэ гү, али энэ жэлэйhээ 10 процентээр дээшэлүүлхэ түсэбтэй. Үнеэдэй hаалиин дээшэлүүлгэгүй haa, иимэ үргалта түйлахын аргагүй. Илангаяа шэнэ жэлэй түрүүшын кварталда үнеэд олоороо түгаллахаа байна. Энэ үедэ hаамхай малые hайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Тэжээл гамтайгаар, эзэн ёhоор гаргашалха гэhэшэ малые дүтүүгээр эдеэлүүлхэ гэhэн удхатай бэшэ, харин тэжээл hайнаар бүйлуулха, бүхы тэжээлээ үринтэдэ оруулхагүй, малай hү шэмын зэрэгтэ тэжээл үгэхэ тухай хэлэгдэнэ. Мүнөө үедэ Загарайн, Зэдын, Сэлэнгын болон бусад зарим районуудта бүдүүн тэжээл үгэжэ байна. Иимэ арга болоймжо хаа ханагүй бии. Тиимэhээ ажахы бүхэндэ тэжээлэй жэнэ тэжээлээр эмхидхэхэ, урьhалан бэлдэhэн тэжээлэй зарим хубинь бүйлуулха, элдэб шүүрэлтэ хэрэгтэй. Бэшүүрэй болон бусад районуудай колхоз болон совхозуудта үнездые, эмэ хашарагуудые, эхэ гахайнуудые ороондо оруулха түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Ерэхэ жэлдэ республикын малшадай урда ехэ зорилгонууд табигдана. Гүрэндөө 120 мянган тонно hү, 64 мянган тонно мяха, 7 мянган тонно ноохо, 143 миллион үндэгэ худалдаха, үнеэн бүриhөө адагынь 1680 килограмм hү haaxa, хонин бүриhөө 3,2 килограмм ноохо хайшалха, эмэ тахяа бүриhөө 227 үндэгэ абаха зорилго табигданхай. Энээниие бэелүүлхын тула мал үдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха шухала.

Мүн эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула малаа гарзагүйгөөр ондо оруулха, үбэлжэлгые haйнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй болоно. Ажахынуудай партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд, бүхы малшад партиингаа ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, адууhа малаа гарзада оруулхагүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, гүрэндөө мал ажалай продукци ехээр худалдаха талаар бүхы юумэ хэхэ уялгатай.

Малшадай дунда политическэ хүдэлмэри шадабаритайгаар ябуулжа, малай үбэлжэлгэдэ тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые дабан гараха, малшадай ажалай эдэбхи хэшээл, журам ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Республикын малшадай гол зорилго юуб гэхэдэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, фермэ бүхэнhөө ехэ продукци абаха гэжэ оролдохо хэрэгтэй.

Б. НИКОЛАЕВ,
КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагша.

БУРЯАДАЙ АССР. Витим гол дээгүүр хүүргэ барилга түлэг дундаа ябуулагдана. Энэ хүүргээр (зураг дээрэ) БАМ-да хэрэглэгдэхэ ашаан haадгүйгөөр зөөгдэхэ юм. Юhэдэхи «Мостострой» трестын 97-дохи отрядай барилгашад эндэ хүдэлнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Зурагнал

ҮГЭНЬ НАЙДАМТАЙ

Энэ жэлдэ үбэл нилээд эртэ орожо ерээ. Хүбшэ тайга хүнгэрэг саhаар хушагдажа, модошодой хүдэлмэриие нилээд haатуулба. Теэд тэрээншьегүйгөөр Владимир Михайлович Шутовай бригадын ажалые хойшо татаха шалтагаанууд олон. Үдэридадаг томодхогдомол бригадань арбан найман хүнhөө бүридэхэ ёhотой аад, мүнөө эндэ оройдоол арбан гурбан хүн ажаллана. Модо бэлэдхэдэг лесосекэнььшье тулюур — сэхэнхинь набшаhата мод. Техникэньшье хуушаршоо. Ехэ саhанай халта ороодхиходо, тракторынь газардашаха юм. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, түсэбөөр хараалагдаhан кубометрнүүдынь хүндэхэнөөр лэ олдоно даа.

Теэд hанаад үзэхэдэ, Владимир Михайловичай ажабайдалда тиимэ «хүнгэн» сагшье гэжэ байгаагүй шэнги. Тэрэ гушан хоёр жэлдэ ойдо хүдэлнэ. Бүхы энэ сагые трактористаар. Энэ хугасаа соо амжалташье түйлаха, урагшагүйдэхэшье ушарнууд али олон болоhон лэ байха. Теэд модо бэлэдхэлгэ дээрэ амжалташье тиимэ бэлээр түйлагдадаггүй ха юм. Мүнөө халаанhаа бусажа ябахадаашье, Владимир Михайловичай бодомжолхо юумэн олон:

Ойн гүнзэгыдэ саhан шуурганай шуухиржа, гурбан алхам газарта юушье харахын аргагүй болоод байхада яажа хүдэлхэб? Хүнгэрэг саhан хүнэй бүhэсоо болонхой. Тиин бригадир үглөөдэр бригадынгаа ажалые яажа эмхидхэхэ, хүдэлмэришэдөө яажа хубаарилан табиха тухайгаа бодомжолно.

В. М. Шутовай бригада эбтэй эетэй коллектив болонхой. Хүн бүхэн өөр өөрынгөө мэргэжэлые гүйсэд шудаланхай. Петр Павлович Бабченко, Николай Георгиевич Родионов, Михаил Константинович Красиков, Юрий Иванович Поляков гэгшэд арба, арбан табан жэлдэ эндэ хүдэлнэ. Одоол найдамтай хүнүүд. Тэдэнэй жэшээгээр залуушуулшье оролдон ажалладаг. Залуушуулай ошото эрмэлзэл, ажалай ветерануудай дүй дүршэл хамтадхагдахадаа амжалта түйлагдангүй яахаб!

1978 онhоо эхилжэ тус бригада бригадна подрядаар хүдэлнэ. Энэ гуримай ашаар ажалайнь шанар нилээд haйжараа. Лесосекэнь haйнаар ашаглагдадаг, модоншье ехээр бэлэдхэгдэдэг, гаргаша багаар хэгдэдэг болонхой. Гэбэшье үшөө шиидхэхээр болоhон асуудалнууд олон. Нэн түрүүн бригадынгаа хүнүүдэй тоо хүсөөхэ шухала. Модо отолхо делянануудай тулюур хадань, хэлсээ баталхадаа тэрэниие хараадаа абаха хэрэгтэй. Мүн тиихэдэ зарим үедэ захиргаанииньшье баталhан хэлсээгээ дүүргэдэггүй байха юм. Запчастьнуудай дуталдаха ушар бүри ёhото шэнги болошонхой. Хуушаршанхай техникэ дээрэ хүдэлжэ байhан мүнөө үедэ энэ нилээд haад ушаруулна бшуу. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, бригадирай hанаагаа зобохо юумэн олон.

Жабартай хүйтэн үдэшэ ажалhаа бусаад байхадань бидэ Владимир Михайловичтай уулзаа hэмди.

— Мүнөөдэр урагшагүйдэгдэбэ. — haлхи шуурган haалта хээ, — гээд, Владимир Михайлович голхоронгёор хэлэнэ.

— Хара эртэ гаража ошохо, харанхы hүни гэртээ ерэхэ. Бүхэли үдэрөөрөө ойн саhа махаха, модонтой носолдохо. Теэд гэртээ ерээд амарна аа гү гэхэдэш, үгы! Үнеэхил ажалаа дурдаад, гэншээд haлахагүй. Бүхы наhаараа ингэжэ ябахадань бэеhээнь юун үлэдэг юм ааб? — гээд, hамганиинь гэмэрхэ юм. Теэд энэ гэмэрээн сооньшье үбгэнөө хүндэлhэн, тэрээгээрээ омогорхоhониинь элеэр мэдэгдэхээр байгаа hэн.

Теэд яахабши. Иимэл ха юм хүдэлмэришэн хүнэй абари зан. Ажалдаал хододоо hаналаа табижа, тэрээндээ бүхы сэдьхэлээрээ оролдон ябана бшуу. Энээндэ тэрэниие ажабайдалынь hургаhан байха юм.

— hургуули hудар намнаха, эрдэм шудалха арга намда олдоогүй юм, — гээд, Владимир Михайлович наhанайнь намтар тухай асуухадамнай хөөрөө hэн. — Гэр бүлэмнай ехэ, дүүнэр олонтой байгааб. Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ ажабайдал хүшэр гээшэ hэн бээз. Тиихэдэ Эрхүүгэй областиин Вознесенскэ леспромхоздо байгаабди. Багахан үхибүүн наhандаа гаражда хүдэлхөөэ ерээ hэм. Машина, техникэ тоhодогшоор орооб, 1949 ондо трактористнуудай курсада тэндэhээ эльгээгдээб. Хоёр жэл соо модо таллуулга дээрэ трактор жолоодооб. Удаань — сэрэгэй албан. Албанай hүүлээр Итанцын леспромхоздо ерээ hэм, ахамни эндэ хүдэлдэг байгаа.

Хори гаран жэл гээшэ хүнэй наhанда тиимэшье богони саг бэшэ. Теэд Владимир Михайлович Шутовай наhанай намтарта тэрэ оройдоол хэдыхэн мүр боложо оронхой. Түрүүн модо ашалгада, удаань 1963 он болотор трактористаар, hүүлэй арбан табан жэлдэ бригадир.

«Эрхим бригадир» гээд бригадынь гэшүүдшье, леспромхозойнь хүтэлбэрилэгшэдшье В. М. Шутовые магтадаг. Үнинэй дүй дүршэлтэй, олондо хүндэтэй болоhон хүншье haa, Владимир Михайлович нэгэтэшье бэеэ haйрхаха, дээрэлхэхэ зан гаргадаггүй юм. Залуушуултайшье, үнинэй хүдэлмэришэдтэйшье тэрэ нэгэ адляар, хүндэмүүшэ уринаар хөөрэлдэдэг. Тиимэл хадань тэрээндэ залуушуул эрьеэ бшуу. Владимир Михайлович леспромхоз дотороо эрхим hурган хүмүүжүүлэгшэ гэжэ суурханхай юм. Тэрэнэй үндэр бүтээсэтэ ажалhаа, бата найдамтай үгэhөө залуу хүдэлмэришэд үльгэр жэшээ, hургаал абадаг. Энэ оролдолго, шадабариинь гэршэлэн, Октябриин Революциин, Ажалай Улаан Тугай орденууд үбсүүндэнь ялардаг.

Наhан соогоо хэжэ, бүтээжэ ябаhан хэрэгээ, шэлэhэн мэргэжэлээ, ажалаа найдамтай гарта дамжуулан үгэхэ хүсэл хэндэшье байдаг ёhотой. Тиимэhээл Владимир Михайлович хүбүүгээ багаhаань хойшо өөрынгөө ажалда дурлуулжа hургаhан байха. Мүнөө сэрэгэй алба дүүргэжэ, Николай хүбүүниинь эсэгынгээ бригадада трактористаар хүдэлхөөэ ерэнхэй. Хэр шадабаритай, оролдосотой хүдэлмэришэн болоhыень сагай байдал харуулна бээз. Гэбэшье Шутовтанай угай ажалша бэрхэ абари зан харагдахал бээз гээд эсэгэнь найдадаг.

В. РУБЦОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. М. Шутов.

ШЭНЭ АЛХАМ

Урдань эндэ дииланхидаа намар-үбэлэй сагтал үхэрнүүдые байлгажа шахадаг багахан гүүртын байра байhан юм.

Харин hүүлэй хоёр жэлдэ Хэжэнгэ голой урда бэеын гүүртын байра байдал танигдахаар бэшэ болонхой. Үнинэй орхигдошоhон хуушан хашаа hэльбэгдэжэ дулаалагдаа, газаагуурнь мал эдеэлүүлхэ хорёо, хобто кормушка хэгдээ. Энээнэйнь хажууда тэжээл бүйлуулха цех, силос, сенаж хадагалха траншей гэхэ мэтэ түхеэрэгдээ.

Тиигэжэ урданай багахан гүүртын байhан газарта мүнөө мал шахан таргалуулха тусхай мэргэжэлтэй комплекс эмхидхэгдээд, хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна.

— Тус комплекс юрын гүүртэhээ юугээрээ илгаатай гээшэб? Ямар ашаг үрэтэй байнаб? — гэжэ асуухада, ажахын ахамад зоотехник Б. Ц. Ринчинов иигэжэ харюусана:

— Мяханда тушаагдаха бүхы эрэ буруу, хашарагуудые нэгэ газарта суглуулжа түргэнөөр түлжүүлээд, hүүлдэнь шахан таргалуулжа, мяханай комбинадта тушаадаг болонхойбди. Тиихэдээ үбhэ тэжээлэй тиимэ элбэг бэшэ байhан дээрэhээнь малаа зуниинь лэ haйнаар бэлшээжэ, шэгнүүрыень ехээр нэмээдэг, мяхажуулдаг, намартаа, үбэлэй эхеэр ойро зуура шахажа таргыень хүсөөhэн бэеэрээ гүрэндэ тушаадаг болообди.

Түргэн томо болгогдохо буруу, хашарагуудайнгаа гүүртэнүүдтэй хамта энэ шахалгын комплексдо бүхыдөө 650 — 700 хүрэтэр үхэр байлгагдадаг юм. Тэдэнь хуу томо, жэжээрээ илгагдажа харууhалагдана, эдеэлүүлэгдэнэ. Жэшээнь, тус тустаа 200—230 килограмм шэгнүүртэй жэжэшэг үхэрнүүдынь амяараа байлгагдажа, түргэн томо болгохо рационоор эдеэлүүлэгдэдэг. Харин 280—300 килограммhаа дээшэ шэгнүүртэйнүүдынь шахан таргалуулха рационоор үбhэ тэжээл эдидэг юм. Тиигээд эдэ үхэрнүүдэй шэгнүүрэйнь тус тустаа 350—360 килограмм болгогдожо мяханда тушаагдахада, нүгөөдэ жэжэнүүдынь тэдэнэй орондо шахалгын байрада оруулагдадаг.

Ондоогсор хэлэбэл, буруу, хашарагуудые түргэнөөр түлжүүлгэ, шахалга таhалгаряагүй нэгэ конвейер шэнгеэр эмхидхэгдэнэ гэхэдэ алдуугүй.

— Үнэндөө, шэнэ барилга ехээр бодхоожо, үлүү гаргаша хэнгүйгөөр имагтал багахан гүүртын орондо тусхай мэргэжэлтэй томо комплекс эмхидхэhэнэймнай ашаүрэ зарим тэды харагдажа эхилээ, — гэжэ комплексын бригадир В. Р. Рабданов хэлэнэ.

Энэ хэлээшыень баримталан, хэдэн тоонуудые дурдахаар.

Жэшээлхэдэ, нёдондо намар октябрь hараhаа шахалгада табяад haйнаар эдеэлүүлжэ, байгша оной январьда 230 гаран үхэр мяханай комбинадта тушаагаа юм. Тэдэнь тус бүридөө 360 шахуу килограмм шэгнүүртэйгээр, булта тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Энээнhээ урагша Хэжэнгын совхоз хэзээдэшье эды шэнээн хүндэ шэгнүүртэй, тарган мал иимэ олоор тушаагаагүй байгаа.

Мяхалиг сула, шэгнүүр ехэтэй, тарган мал гүрэндэ худалдаhанай ашаар совхоз энэ жэлдэ үхэрэй мяханай гол сэн дээрэнь 27,3 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа гэхэ гү, али тушааhан шахамал бүхэнниинь 129 түхэриг сэбэр ашаг олзо үгөө бшуу.

Энэ амжалтада комплексын түрүү малшад, түбхын түрүүн «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентой, республикын габьяата малшан нэрэ зэргэтэй Даша Шагдарович Жигмитов, Ажалай Алдар Солын III шатын ордентой залуу малшан коммунист Александр Меньшиков, мүн оролдосотой бэрхэ малшад Михаил Салисов, Намсарай Будобазаров гэгшэд ехэ хубита оруулаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Хэнэйшье мэдэhээр, үнгэрэгшэ зундаа эндэ гандуурилтай байжа, бэлшээриин ногоонэй ургаса тиимэ hайн байгаа гэхын аргагүй. Гэбэшье эндэхи малшад үхэрнүүдээ hүни, үдэргүй гэхээр хээрэ байлгажа, hайн эдинсэ ногоотой газарые нэтэрүүгээр бэдэржэ, байгаад зүбөөр адууlhанай ашаар баhал hайн үрэ дүн түйлаа. Тусхайлбал, малшан Михаил Салисов өөрынгөө харууhалдаг зуугаад үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүрые зун—намарай үедэ сүүдхын 850 — 1074 граммаар дээшэлүүлээ.

Тэрэшэлэн малшад Александр Меньшиков, Намсарай Будобазаров, Дондок Шойнжуров, Вера Намсалмуева гэгшэд баhал зунай бэлшээриин хаhые haйнаар хэрэглэн, үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые яhала ехээр нэмээжэ шадаа юм. Дээрэ нэрлэгдэhэн hүүлшын гурбан малшадай харууhалhан үхэрнүүд гол түлэб ноябрь hарада бага зэргэ шахан таргалуулагдаад, мяханай комбинадта ябуулагдаа. Үхэрнүүдынь яhала шэгнүүр ехэтэй, тарганшье байгаа.

Үнгэрhэн зунай бэлшээриин дүн гаргахадань комплексдо түсэбэй ёhоор малай шэгнүүр бүхыдөө 690 центнерээр нэмээгдэхэ байhан аад, тэрэнь 100 центнерээр үлүүлэгдэhэн байба.

Үбэлжэлгын урда тээ эндэхид бүхы үхэрнүүдээ үшөө дахин илгажа, гүүртэнүүдые шэнээр бүридхөө юм. Жэшээнь, эгээл томонуудыень амяарлажа, шахалгада табяа. Мүнөө 300 үхэр гурбан ондоо илгагдаад, эдеэлүүлэгдэнэ. Шахамалнуудта үдэрэй тэжээлэй 9 единицын хэмжээнэй үбhэ тэжээл үгтэнэ. Тэрээн соонь бага зэргэ талха тарянай зүйл, бүйлуулагдаhан, эhээгдэhэн holоомо, эдеэшээгүй ногоон тарянай үргасаар дараhан сенаж орсно. Уhаяа заатагүй бүлеэдхэжэ малдаа уулгадаг юм.

— Виктор Раднаевич, мүнөө үедэ үхэрнүүдэй шэгнүүр хэр нэмээгдэнэб? Эдэ мал хэзээ мяханай комбинадта тушаагдахаб? — гээд, комплексын бригадир В. Р. Рабдановтай хөөрэлдэхэ үедөө асуубабди.

— Малаа хаагаад шахажа эхилhэнhээ хойшо үшөө шэгнэжэ дүүргээгүй байнабди. Даб дээрэ тоолоходо, ноябрь соо үхэр бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 750 — 800 грамм нэмээhэн байха ёhотой. Эдэнээ үшөө декабриин барагдатар шахан таргалуулаад, тус бүринень 340 — 350 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр январиин эхеэр гүрэндэ тушаахабди, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Саада тээнь үлэhэн жэжэ малтнай ямараар эдеэлэгдэнэб?

— Манайдаш үбhэ тэжээл элбэг бэшэ гүб даа. Тиимэhээ haяар мяханда тушаагдахагүй үхэрнүүдтэ тиимэ ехэ тэжээл эдюулхэ аргагүй байнабди. Юрэдөөл, буруу, хашарагуудые турааhагүйгөөр, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдэ ядахын сагта 500—550 граммhаа бага бэшээр нэмээхэ рационоор лэ эдеэлүүлнэбди. Ерэхэ зундаа, намартаа эдэ мал haйнаар бэлшээн таргалуулагдажа, жэлэй дүрбэдэхи кварталда гүрэндэ тушаагдаха ха юм, — гэжэ комплексын бригадир харюусана.

— Эрэ буруу, хашарагуудаа хэды дахин үбэлжүүлжэ мяханда тушаана гээшэбта?

— haйнаар харууhалаад, эдеэлүүлээд лэ байхада залуу мал түргэн томо болодог, мяхажадаг ааб даа. Бидэ мяханда тушаагдаха үхэрнүүдые гол түлэб жэл 8—9 hаратай, хоёр жэлтэй болгоод, тус бүринень 350 граммhаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта ябуулха зорилготойбди. Тиихэдээ үбэл эхэhээ гараhан тугал үшөө нэгэ дахин үбэлжүүлэгдээд, хойто намар-үбэлынь мяханда тушаагдана гээшэ. Үбhэ тэжээлээр элбэг haa, энээнhээ бүришье түргэн томо болгожо, тушааха hэмди. Энээнэй ашаар абтаhан мяханай өөрынь үнэ сэн hураггүй хямда боложо үгэхэ бэлэй, — гэжэ нүхэр Рабданов хэлэнэ.

Комплексынхид үнгэрэгшэ зундаа, намартаа өөhэдтөө тусхай звено эмхидхэжэ, хамта 2000 үлүүтэй центнер эрхим шанартай үбhэ сабшажа, хуряажа абаа hэн. Тэрэнь комплексын хажууда дарагдаhан сенаж, силостой холижо, малдаа зүбөөр эдюулхэдэнь үбэлдөө яhала хүрэхэ гэжэ багсаагдана.

Эбтэй эетэй энэ коллектив саашадаа ажалаа бүри haйжаруулжа, мал шахалгын түрүү технологиие улам haйнаар нэбтэрүүлэн, урдаа байhан ехэ зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байhандань этигэгдэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

Хэжэнгын район.

СОВЕДҮҮДЭЙ ОРОН ДОТОР

ВОЛГО-БАЛТИИН УhАН ЗАМАЙ ВАХТА

ЛЕНИНГРАД. Энэ жэл В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Балтийска уhан замаар суднанууд урда урдынхида орходоо хоёр hараар үлүү саг соо тамарха аргатай байгаа. hаяхан хуурай ашаа зөөдэг бүлэг суднанууд hүүлшынгээ тамаралгые дүүргэбэ.

Суднануудай Волго-Балтаар тамаралга сагай уларилhаа тиимэшье ехээр дулдыдаагүй гэжэ тэмдэглэмээр. Тус уhан замай хүдэлмэрилэгшэд суднануудай удаан саг соо тамаралгые хангахын тула ехэ хүсэтэй ледоколнуудые хэрэглээ. Дулаа үгэхэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан шлюзүүдшье саг үргэлжэ хүдэлжэ байгаа. Суднануудай Нева мүрэн дээгүүр тамархын тула хүүргэнүүдые үргэжэ нээхэ тусхай график зохёогдоо hэн. Энэ уhан замаар суднанууд дай удаан саг соо тамарhанай ашаар миллион шахуу тонно ашаа түсэбhөө гадуур зөөгдөө.

КУРОРТЫН «ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЛЬВОВ. Промышленнэ районуудта дүтэ оршодог «Нафтуся» гэжэ аршаан лагые үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдээр бузарлахагүйн тула ехэ ажал хэгдэнэ. Сүүдэдэ 100 мянган кубометр хүрэтэр үйлэдбэридэ hуудалда хэрэглэгдэhэн уhа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд ехэ комплекс уhа сэбэрлэхэ Дробычьса станцида hаяхан тодхогдобо.

Трускавец, Сходницо курортнуудай ариг сэбэр агаар лөө байгаалиие хамгаалха хэдэн нэмэлтэ хэмжээнүүд абтаhан байна. Нефть бэдэржэ гаргадаг, химическэ болон бэшэшье бусад предприятинууд дээрэ тодхогдонхой хэрэглэгдэhэн уhа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүд үүргэтэй юм. Жэшээнь, Стебниковскэ кали үйлэдбэридэ гаргадаг заводто уhа сэбэрлэхэ аша үрэ ехэтэй бүхы түхеэрэлгэ тодхогдоо, газ тооhо, газ усадхаха түхеэрэлгэ хорото бодосууд агаар уруу хаягдахыень люулба. Бориславтахи нефть олзоборилгын аранганууд тойруулжа баригдаhан түмэр бетон хаалтанууд газар хүрьhые, газар дорохи уhа хорото хаядаhа үлэгдэлнүүд дээр бузарлалгаhаа найдамтайгаар хамгаална. Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүд тусхай газарта абаашагдажа, тушаагдаhанай hүүлдэ курортhоо холо зөөгдэжэ хаягдадаг.

Экономическа хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар бүхэсоюзна удха шанартай курортын оршон тойронхи уhан, агаар сэбэр байхань найдамтай.

БАЙГАЛ ДОРОХИ ВУЛКАН

ЭРХҮҮ. Байгалай доро ... шэн километр гүнзэгыдэ ... нэгэ далай бии юм гэжэ ... дорхойлогдобо. Энэ далай ... даа дэлхэй дээрэхи эгээл ... нуурта адли номгон ... юм. Гэбэшье эндэ далай ... рэхидэл хүсэтэй haлхи шуур... ган болодог бэшэ, харин ... луун магма бусалжа ... даг.

Байгал шадар хэгдэ... нээлтэ Ушкань арал дэ... олдоhон шулууhаа эхи... Эндэ олдоhон хара-хүрин ... далтай шулуун хадаа ха... жаhан магма болоно.

СССР-эй Наукануудай ... демиин Сибириин отде... ниин газарай нюруу ... жэлдэг институтай эрд... тэд олдоhон шулуугаар ... тэ hонирхоо. Газарай ... гүнзэгыдэхи нимэрхүү ... до түмэрэй ехэ холис... юм. Ингэжэ уhан доро ... гүнзэгыдэ эртэ урдын ... канай байhанниинь элир... лэгдэбэ.

Геофизигууд тусхай ... нуудые хэрэглэжэ, уhанай ... пература дамжуулан ... байха түхеэрэлгэ нуур... оёорто тодхоhон байна. ... «термометрнүүдэй» аш... нуурай бүхы талмайhаа ... на, уhанайнь дулаан ... халай ямар байhыень ... жэлэн үзэбэ. Энэ шэнж... гын элирхэйлhэнэй ёhо... Байгал доро вулканай ... даhанда адли халуун ... сууд бии гэжэ тодорхойл... доо. Шэнжэлэн үзэhэ... ашаар эдэ бодосууд 40 м... лион жэлэй саада тээ бии... лоо гэжэ мүн лэ тайлба... лагдаба.

Эрдэмтэдэй шэнжэлгээ... ри гүнзэгырүүлhэнэй аш... энэ ехэ нуурай оёорhоо ... шэн километр гүнзэгыдэ ... ламал породонуудhаа ... дэhэн зоно бии гэжэ ... хэйлэгдээ. Зүгөөр юрэнх... нимэрхүү зоно 120 кило... гүнзэгыдэ ушардаг гээшэ.

Сибириин эрдэмтэдэй ... саамжалга зүб байгаа ... Байгалые шэнжэлхэдэ то... хойлогдоо. Жэлэй турш... 2 мянганhаа үлүү дахин ... зар хүдэлнэ гэжэ тусхай ... хеэрэлгэнүүд тэмдэгл... Илангаяа газарай хүсэтэ ... дэлэлгэ бусалма магмын ... зарай нюруудa дүтэ 'ша... болодог гээшэ.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй 1981—1985 онуудай экономическа ба социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэб тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Статья 1. Буряадай АССР-эй 1981 — 1985 онуудай экономическа ба социальна хүгжэлтые жэл жэлээрнь хубаарилан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан Гүрэнэй түсэб баталха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй дээр 1981 — 1985 онуудта иимэ ургалта туйлахые тогтоохо:

	Ургалта 1980 онтой сасуулбал				
	1981	1982	1983	1984	1985
Промышленностиин продукци	106,0	106.9	110,1	113,8	118,6
Гүрэнэй капитальна hомололгонууд	105,6	110,5	115,2	114,6	114,6
Бүхы түхэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ	110.2	115,6	120,9	125,2	129,8
Гол мүрэнэй транспортаар ашаа зөөлгэ	117,7	122,4	130,6	138,1	142,2
Ажалай бүтээсэ: промышленностьда	102,5	101,3	106,4	109,1	112,6
барилгада	103,5	105,5	108,9	112,0	116,0
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда розничнэ эд бараанай эрьесэ	101,6	109,2	115,1	121,0	126,8
Хүн зоной hуудал байдал хангалгын хэмжээн	107,6	116,2	128,0	141,4	156,2
Гүрэнэй бюджедтэ байдаг hургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудтахи үхибүүдэй тоо	104,1	108,4	115,3	121,4	127,5
hунаагдаhан үдэртэй hургуулинуудта гү, али бүлэгүүдтэ hурадаг hурагшадай тоо	102,3	106,0	106,4	106,4	107,6
Больницануудай оронуудай тоо	101,5	105,8	109,5	111,1	114,6

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээ 1981 — 1985 онуудта, үнгэрэгшэ табан жэлтэй сасуулбал, жэл бүри 35 процентээр дээшэлүүлхэ. Колхоз болон совхозуудта ажалай бүтээсые жэлдээ дунда зэргээр 9 процентээр дээшэлүүлхэ.

Агропромышленна комплексын hалбаринуудые адли тэгшээр хүгжэлтые, тэрэнэй материально-техническэ үндэhэ hуурине бэхижүүлгэ хангаха. Бүхы hомололгонуудhаа табан жэлэй туршада Буряадай АССР-эй газар дээрэ 1,79 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариха. Байрын гэрнүүдэй барилгын шанарые hайжаруулха, Буряадай АССР-эй хүн зоной гэр байрын талаар эрхэ байдалые hайжаруулха.

Медицинскэ болон хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжые хангалгын хэмжээ ба шанарые дээшэлүүлхэ, соёлой эмхи зургаануудай ажал ябуулгые hайжаруулха.

Статья 3. Министерствэнүүд, гүрэнэй комитедүүд, албан зургаанууд, райгүйсэдкомууд болон горгүйсэдкомууд КПСС-эй XXVI съездын батал hан СССР-эй 1981 — 1985 онуудай, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые хүтэлбэри болгон, жэл бүри предприяти, нэгэдэл бүхэнэй табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые хангаха;

Экономико хүгжөөхэ ба үйлэдбэриин дүнгүүдые hайжаруулха талаар тогтоогдоhон даабаринуудые дүүргэхын тула хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхэ;

Табан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ үедөө ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгые, научно-техническэ хүгжэлтые түргэдхэhэнэй, алмалта арьбалалта шангадхаhанай, хүтэлбэрилгые нарижуулhанай, үйлэдбэриин доторой нөөсэнүүдые тодоруулан хэрэглэхэ талаар хүдэлмэри элсүүлhэнэй үндэhөөр нийтын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха;

Өөрынгөө мэдэлдэ байдаг нэгэдэлнүүд, предприятинууд, организацинуудай табан жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргэлтын хойноhоо шанга хиналта тогтоохо, арадай ажахын бүхы hалбаринуудта гүрэнэй журам бүхы талаарнь бэхижүүлгэ, ажахын харилсаануудта социалис хуули хэлбэришэгүйгөөр сахилга хангаха, түсэбүүд болон даабаринуудые саг дарыдань дүүргэхын хойноhоо, продукциин шанарай түлөө, мүнгэ зөөри болон материальна баялигуудые гамтайгаар гаргашалхын хойноhоо ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1981 — 1985 онуудай экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тушаа Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай тобшололнуудые, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай оруулhан hанамжа, дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хаража үзэхыень, тэрээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 17.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй 1982 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэб тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, Промышленностиин, транспортын ба хэлхээ холбооной комиссиин, Барилгын материалнуудай промышленностиин комиссиин, Хүдөө ажахын комиссиин, Элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын комиссиин, Гэгээрэлэй, соёлой ба спортын комиссиин, Худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой болон хүн зоной hуудал байдал хангалгын комиссиин, Гэр байрын - коммунальна ажахын, болбосон түхэлтэй болголгын ба харгы барилгын комиссиин, Байгаали сахин хамгаалдаг комиссиин, Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин, Эхэнэрнүүдэй ажалай ба ажаhуудалай, эхэнүүд болон үхибүүдые хамгаалгын асуудалнуудые шиидхэдэг комиссиин оруулhан заhабаринуудые хараада абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан Буряадай АССР-эй 1982 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэб баталха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дээр 1982 ондо иимэ ургалта туйлахые тогтоохо:

	Ургалта 1981 онойхитой жэшэбэл (процентээр).
Промышленностиин продукци	103,7
Гүрэнэй капитальна hомололгонууд	112,5
Бүхы түхэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ	101,9
Арадай ажахыда хүдэлмэрилдэг хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо	101,8
Ажалай бүтээсэ: промышленностьда	101,8
барилгада	102,0
Арадай ажахын салин хүлhэнэй жаса	104,7
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда розничнэ эд бараанай эрьесэ	104,0
Хүн зоной hуудал байдал хангалгын хэмжээн	109,0
Гүрэнэй бюджедтэ байдаг hургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудтахи үхибүүдэй тоо	104,3
hунаагдаhан үдэртэй hургуулинуудта гү, али бүлэгүүдтэ hурадаг hурагшадай тоо	103,6
Больницын оронуудай тоо	103,6

Бүхы hомололгонуудhаа 1982 ондо дүн хамта 338 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүдые бариха.

Статья 3. Буряадай АССР-эй 1982 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб бэелүүлхэдээ, Министрнүүдэй Совет социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын туйлалтануудые али бүхы талаар хэрэглэhэнэй, партиин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажахы эрхилэлгые, экономико хүтэлбэрилгын арга онолнууд болон түхэл шэнжэнүүдые hайжаруулhанай, доторой бүхы арга нөөсэнүүдые элсүүлhэнэй, шухала хэрэгтэй болоод байгаа hаань, түсэбтэ даабаринуудта тододхолгонуудые оруулhанай ашаар ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар саашадань дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхэ.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1982 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба бусад комиссинуудай тобшололнууд дотор найруулагдаhан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые, мүн депутадуудай оруулhан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзөөд, эдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан,
1981 оной декабриин 17.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын 1982 оной Гүрэнэй бюджет тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, hалбаринуудай комиссинуудай, залуушуулай хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин оруулhан заhабаринуудые хараада абалсан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалан табиhан Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедые олзо оршонуудай ба гаршануудай талаар 199456 мянган түхэригөөр баталха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй ба кооперативна предприятинууд болон организацинуудhаа ороhон олзо оршонуудые — эрьесын налог, үйлэдбэриин фондонуудай түлөө түлбэри, ашаг олзоhоо үлэhэн мүнгэн, ашаг олзоhоо оруулагдаhан мүнгэн, олзын налог болон социалис ажахыhаа ороhон бусад олзо оршонуудые — дүн хамта 118814 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 3. Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджет дотор арадай ажахыда — промышленность, хүдөө ажахын болон арадай ажахын бусад hалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха мүнгые дүн хамта 34483 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджет дотор социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта: юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта, техникумүүдтэ, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, гэгээрэл болон соёлдо хабаатай бусад хэмжээ ябуулгануудта, больницанууд, хүүгэдэй яслинууд, санаторинууд болон элүүрые хамгаалгын ба физкультурын бусад эмхи зургаануудта, пенси ба тэдхэмжэнүүдтэ—дүн хамта 151007 мянган түхэриг гаргашалхаар тогтоохо.

Статья 5. Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджет дотор гүрэнэй захиргаанай зургаануудай хэрэглэмжые хангалгада 6826 мянган түхэриг гаргашалхаар тодорхойлхо.

Статья 6. Буряадай АССР-эй 1982 оной республиканска бюджедые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар 43854 мянган түхэригөөр, 1983 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада 2 миллион түхэриг бии байхаар баталха.

Статья 7. Районуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай 1982 оной бюджедүүдые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар дүн хамта 155602 мянган түхэригөөр, 1983 оной январиин 1-дэ эдэ бюджедүүдhээ эрьесын кассада дүн хамта 7 миллион түхэриг орохоор тодорхойлхо, тэрэ тоодо:

(мянган түхэригөөр)

	1982 оной олзо оршо ба гаршанууд	1983 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада бии байха мүнгэнэй хэмжээн
Баргажанай район	5749	270
Баунтын район	4901	240
Бэшүүрэй район	5384	280
Зэдын район	5717	280
Яруунын район	4539	250
Загарайн район	6881	300
Захааминай район.	6692	290
Кабанскын район	9695	450
Хэжэнгын район	4252	230
Хурамхаанай район	4304	250
Хяагтын район	9291	420
Мухар-Шэбэрэй район	5263	280
Ахын район	1337	100
Прибайкалиин район	4967	260
Хойто-Байгалай район	5570	240
Сэлэнгын район	6396	280
Түнхэнэй район	5939	270
Улаан-Үдын район	5422	300
Хоринн район	4259	250
Улаан-Үдэ хото	46135	1600
Гусиноозёрск хото	1634	100
Северобайкальск	1272	60

Статья 8. 1982 ондо хүн зоной олзын налогhоо, эрьесын налогhоо орохо, тэрэшэлэн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдэй розничнэ худалдаа наймаанhаа дулдыдан, эрьесын налогhоо нэмэжэ орохо мүнгэнhөө районуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгэн иимэ хэмжээтэй байхаар тодорхойлогдоно:

	Орохо түлөөhэнүүд (процентээр)		
	хүн зоной олзын налогhоо	эрьесын налогhоо	Эрьесын налогhоо нэмэжэ орохо мүнгэнэй хэмжээн
Баргажанай район	100	90,5	12
Баунтын район	100	77,8	30
Бэшүүрэй район	100	62,9	8
Зэдын район	100	72,7	10
Яруунын район	100	29,5	11
Загарайн район	60	50,3	7
Захааминай район	100	93,0	24
Кабанскын район	60	52,8	7
Хэжэнгын район	100	59,5	10
Хурамхаанай район	100	45.0	16
Хяагтын район	100	94,0	16
Мухар-Шэбэрэй район	100	74,4	10
Ахын район	100	70,5	31
Прибайкалиин район	60	58,1	14
Хойто-Байгалай район	25	67,2	15
Сэлэнгын район	50	37,2	10
Түнхэнэй район	100	35,8	15
Улаан-Үдын район	10	35,9	9
Хоринн район	100	11,4	9
Улаан-Үдэ хото	30	27,2	—
Гусиноозерск хото	30	98,7	—
Северобайкальск хото	5	6,7	—
Республикын	—	22,8	—

Районуудай, республиканска мэдэлэй городуудай 1982 оной бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгые иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

а) колхозуудай олзоhоо орохо налогhоо, кооперативна предприятинууд болон нийтын зургаануудhаа абтаха олзын налогhоо, хүдөө ажахын налогhоо, СССР-эй айл бүлэ болоогүйшүүлэй, ганса бэе ба бага бүлэтэй эрхэтэдhээ, ой модоной олзоhоо, мүнгэ, эдлэл хэрэгсэл шүүхэ 1982 оной лотерейhээ орохо мүнгэнэй 100 процент;

б) 1982 ондо тараагдаха гүрэнэй 3 процентнэ шүүбэритэ урьhаламжаhаа орохо мүнгэнэй 50 процент;

в) кооперативна ба нийтын организацинуудай зөөри hайн дураараа страховалhан, транспортаар ябаhан пассажирнуудай уялгата страхованиhаа, бусад түхэлэй уялгата страхованиhаа орохо мүнгэнэй хэмжээе 10 процент, эд зөөри страховалhанай түлөө хүн зонhоо орохо мүнгэнэй 50 процент;

Статья 9. Буряадай АССР-эй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, hалбаринуудай комиссинуудай ба Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин тобшолол дотор найруулагдаhан Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджет тушаа дурадхалнууд ба ажаглалтануудые, тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай хэлэhэн дурадхалнууд ба ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые гаргаха, РСФСР-эй Верховно Соведэй баталhан РСФСР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедтэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баталhан Буряадай АССР-эй 1982 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, Буряадай АССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай олзо оршонууд ба баланснуудта, согсолмол сметэнүүдтэ, районуудай ба республиканска мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ зохихо заhабари оруулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ «ЭРДЭМ» КОЛХОЗЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие, экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаhан амжалтануудайнь түлөө, колхозой байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхозые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ «ЭРДЭМ» КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУДТА ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАЛШАН»

Машиев Александр Юндуновичта — хонишон.
Мункуева Мария Лубсановнада — тугалшан
Цоктоева Самья Намжиловнада — hаалишан.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН ГАБЬЯАТА МЕХАНИЗАТОР»

Токтохоев Гармажап Базаровичта — мал ажалай хүдэлмэриие оньhожоруулдаг механик.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ «ЭРДЭМ» КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулhанайнь түлөө Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхозой байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха гэбэл:

Аюшеева Мария Бадмажаповнае — hаалишан.
Ганжуров Григорий Будажаповичые — отделениие эрхилэгшэ.
Дамиранов Бадмацырен Будажаповичые — хонишон.
Раднаев Бальжинима Гылыковичые — колхозой түрүүлэгшын орлогшо.
Эрдынеев Александр Дамбаевичые — жолоошон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Г. К. ЯЧМЕНЕВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна болон комсомолой органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша нүхэр Галина Константиновна **Ячменевае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР А. Е. КАУРОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет, арадай гэгээрэлэй органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан арадай депутадуудай Бэшүүрэй районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Анна Екимовна **Кауровае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР А. С. ПЕРЕЛЫГИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Абрам Семенович **Перелыгиние** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭД С. Б. БУЛУТОВ, И. А. СТРИЖОВ ГЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үйлэдбэридөө үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө Энергетигүүдэй үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха гэбэл:

Булутов Сергей Бадмаевичые — Гусиноозерскын ГРЭС-эй электрослесарь.

Стрижов Игорь Алексеевичые — «Бурятэнерго» управлениин тепломеханическа түхеэрэлгэнүүдэй автоматикын албанай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР М. Г. ПОПКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер нүхэр Мефодий Григорьевич **Попковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Н. В. РУДАКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет, ажахын органуудта удаан саг соо үнэн сэхээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, РСФСР-эй загаhанай промышленностиин Байгалай үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо нүхэр Николай Владимирович **Рудаковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Е. М. СТУЛЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет болон республикын ажахын органуудта удаан саг соо аша туhа ехэтэйгээр хүдэлhэнэйнь ба түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын авиапредприятиин штабай начальник нүхэр **Стулев** Ермил Михеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 23.

Соёлой hонин

МАЛШАДТА ХОДО ОШОНОБДИ

Малай үбэлжэлгын үедэ район дотор хэгдэхэ хүдэлмэреэр тусхай совет байгуулагдаа. Хаана ямар хүдэлмэриин хэгдэхэ графигууд зохёогдон табигдаhан байна. Соёлой, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд агитпоездын бүридэлдэ орожо, районой малшадые хангажа эхилэнхэй. Hарын туршада тус агитбригада малшадта хоёр дахин ошоно.

Hүүлэй хоёр hара соо районой 5 ажахыда—«Комсомольский», Наршатын совхозуудта, «Дружба», «Коммунизм», «Победа» колхозуудта манай агитбригада айлшалаа. Мал ажалда хүдэлжэ байhан 372 хүнийе соёлой талаар хангаhан байна. Малшадай томо байрануудта ошохо гэжэ оролдодогбди. Тиихэдэ тосхонуудай клубуудай хүдэлмэрилэгшэд манай концертнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Уласхоорондын байдалай hонинуудтай партиин райкомой инструктор Б-Д. Цыдынов танилсуулдаг. Агитбригадын программа удха түгэлдэрөөр зохёогдоно. Хүхюу зугаатай «Түлеэ асараа» гэhэн сценкэ, Б. Цырендашиевай «Үльдэргын вальс», «Түрүүшын дуран», Ю. Ирдынеевэй «Угтамжын дуун» болон бусад зохёолнууд, шүлэгүүд концертын программа соо бии. Соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд сахилгаан, дайшалхы хуудаhануудые гаргана.

Б-Х. ЖИГЖИТОВА,
Яруунын районой агиткультбригадые даагша.

hОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Түнхэнэй районой эгээн холын захa нютаг болохо Мондын дунда hургуулида 200 гаран үхибүүд hурана. Тус hургуулиин багшанар нютагай эрхим түрүү хонишодые, геологуудые, хилын харуулшадые урижа, hурагшадтайгаа hонирхолтой уулзалгануудые үнгэргэжэ байдаг. Энэньшье зүб гэжэ hанагдана. hурагшад республикынгаа, нютагайнгаа ажабайдалые мэдэхэ зэргэтэй бшуу.

Заншалта болоhон ээлжээтэ уулзалгын үедэ районой «Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэд уригдаhан байна. Нэн түрүүн газетын редактор Г. Б. Булгутов редакциин ажал хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэhэн байна. Районой hургуулинуудта юнкорнуудай постнуудые байгуулжа байhан тухайгаа хөөрэхэдэнь, энэ hургуулида иимэ пост эмхидхэхэ тухай дурадхал орожо, эдиршүүлэй дунда постын гэшүүд болохо дуратайшуул олон байба.

«Саян» газетын дэргэдэ эмхидхэгдэhэн Мүнхэ-Сарьдагай нэрэмжэтэ уран зохёолой нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ, редакторай орлогшо Б. Б. Сыренов нэгэдэлэйнгээ гэшүүдэй зохёохы ажал тухай хөөрэжэ үгөө. Тэдэнэрэй бэшэhэн зохёолнууд «Саян» газетэдэ толилогдохоhоо гадна, «Буряад үнэн» газетэдэ, «Байгал» журналда хэблэгдэдэг. Удаань автор бүхэнэйнь ном аминдаа ном болгогдожо, Улаан-Үдэдэ ба Москвада хэблэгдэн гаража байдаг юм гэжэ үхибүүдтэ ойлгуулба. «Газетэдэ «Саянай самараан» гэжэ гаршаг доро таанарайшье бэшэhэн шүлэг болон рассказууд толилогдохо аргатай. Бэшэhэн зохёолнуудаа редакцидамнай эльгээжэ байгты» — гэжэ Б. Сыренов үхибүүдтэ хандаа. Уулзалгын түгэсхэл дээрэ поэт өөрынгөө шүлэгүүдые уян гоёор уншаа.

Мүн лэ газетын дэргэдэхи нютагай радио-дамжуулгын редактор В. И. Аюшеев творческо ажал тухайгаа хөөрэhэн байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ айлшад үхибүүдэй бэшэhэн сочинениinүүдые, ханын газетэнүүдые болон тэдэнэрэй бэлдэhэн уран зурагай выставкэ хараба. Эдэнь булта «Түрэл hайхан Түнхэн дайдаяа магтан дууланаб» гэhэн темэдэ зорюулагданхай. Тус конкурсдо шалгараhан hурагшадта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Тус hургуулиин директор Д. Д. Лыгденов хүмүүжүүлхы удхатай уулзалга үнгэргэhэнэйнь түлөө hургуулиин коллективэй зүгhөө айлшадтаа үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэжэ, хожомоо ерэжэ байхыень уриба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГТЭЙ ТАНИЛСАБА

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ буряад драмын театрай артистнууд залуу автор Ч. Гуруевай «Алдуу» гэhэн зүжэгые Хоридо hаяхан табиба.

Мүнөө үеын тосхонтой, тэндэ ажаhуудаг элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдтэй автор харагшадые танилсуулаа. Зүжэгэй гол ролиие—механизатор Дугарые Буряадай АССР-эй габьяата артист Содном Хажитов гүйсэдхэнэ.

Республикын арадай артистнууд С. Уладаева, Л. Егорова, М. Жапхандаев, Л. Дугарова, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Ч. Гуруев, залуу артистнууд О. Бабуев, М. Самбуева гэгшэд бусад рольнуудта наадаа.

Залуу драматургын түрүүшын зүжэгые хоринхид халуунаар угтаhан байна. Анаада, Бүламда, Баруун-Хасууртайда артистнуудай бүлэг айлшалаа.

С. ХАМАГАНОВА,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Спорт

РИНГ ДЭЭРЭ— ЭДИРШҮҮЛ

Эдиршүүлэй дунда боксоор Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн түмэр замшадай соёлой байшан соо болобо.

Эхин шатын коллективүүдтэ эдиршүүлэй боксые хүгжөөхэ талаар жэлэй турша соо хэгдэhэн хүдэлмэриин дүнгүүд эндэ согсологдоhон байха юм.

Гэгээрэлэй министерствын республиканска хүүгэдэй спортын hургуулиин эбтэй эетэй команда нэгэдэхи hуури эзэлээ. Хоринн районой эдир боксернууд —хоёрдохи, авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубай суглуулагдамал команда гурбадахи шанда хүртэбэ.

Тренернүүд А. Б. Бадмацыренов, В. К. Осокин гэгшэдэй hайн хүдэлмэриие онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэнэй хүмүүжүүлhэн эдир боксернууд hаяар республикын эрэшүүлэй суглуулагдамал командада орохо байhаниинь дамжаггүй.

Техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудта тренернүүд яhала hайнаар хүдэлнэ гээд тэмдэглэлтэй. Эдэнэй хоёр түлөөлэгшэд түгэсхэлэй наадандa хабаадаа.

Юрий Лоншаков (Гусиноозерск), Юрий Вдовин (1-дэхи hургуули), Дмитрий Ушаков («Локомотив») эрхим бэрхэ боксернууд гэжэ тоологдобо.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Д. Митыпов (2-дохи интернат hургуули), А. Гыргенов (Түнхэн), Н. Дашинимаев («Забайкалец»), Ч. Вандaнов (Хори), Б. Долбеев (РДЮСШ), А. Содбоев (Закаменск), Н. Назаров (РДЮСШ), А. Туманов, Б. Санжиев (Хори) болон бусад илажа гараhан юм.

С. ЦЫБИКОВ,
мүрысөөнэй судья.

hурагшын амжалта

Шатараар Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ЛВРЗ-гэй спортклубай байшан соо болжо дүүрэбэ. Республикын чемпионадта хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ арга олгоhон түрүүшын гурбан hууриин хуби заяан hүүлшын хоёр наадандa элирүүлэгдэhэн байгаа.

Эхинhээ хойшо эдэбхитэйгээр наадажа, урагшаа гараhан 25-дахи hургуулиин 9-дэхи классай hурагша hүүлшын хоёр уулзалгада Умяров болон Халудоровтай тэнсэжэ, 8,5 очко абаад, республикын ниислэл хотын чемпион болобо. Энэ хадаа hурагша хүбүүнэй түрүүшын ехэ амжалта гэшэ.

Эдир шатаршанай туйлаhан амжалта уданшьегүй тэрэнэй республикын бэрхэ шатаршадай тоодо орохо байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Ушарынь гэхэдэ, спортын мастерта кандидадууд Б. Митыпов, С. Намжилов гэгшэд hургуулида hуража ябахадаа, республикын ниислэл хотын чемпионууд болоhон намтартай.

П. Кликунов, А. Матвеев гэгшэд тус тустаа хоёр парти шүүжэ, 8 очкотой болоод, хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлбэ. Эдэ уулзалгануудта hайнаар наадаhан М. Ангажанов, В. Талханов гэгшэд 7,5 очкотойгоор 4—5-дахи hууринуудта гараба. Эдэ мүрнүүдэй автор hүүлшын хоёр наадандa урагшагүйдөө, Эндэ тэрэ В. Талхановта, В. Назимовта шүүгдэшоо. Тиин 7,5 очкотойгоор түрүүшын зургаанай тоодо ороhон байха юм.

Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн залуу шатаршадай мэргэжэл шадабариин ургажа байhые гэршэлбэ. Мүрысөөнэй дүүрээшье hаань, шатарай hайндэр үргэлжэлhээр.

* * *

Республикын облпрофсоведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Спортын бүлгэмүүдэй түрүү бэрхэ шатаршад тэрээндэ хабаадана.

Профсоюзуудай областной соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй анха түрүүн 1976 ондо үнгэргэгдэхэдэ, «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда илажа, кубогта хүртөө hэн.

Мүнөө республикын бэрхэ шатаршад — спортын мастерта кандидадууд С. Намжилов, Б. Сампилов, нэгэдэхи разрядтайшуул — республикын чемпион В. Власов, Н. Брылев, А. Андреев, М. Леонов, В. Назимов, В. Залкинд, В. Агафонов болон бусад өөhэд өөhэдынгөө командануудые толгойлно.

Хоёр наадaнай hүүлээр «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда 12,5 очкотойгоор түрүү hуури эзэлжэ ябана. Тэдэнэр «Трудые» — 6:2, «Буревестнигые» 6,5:1,5 тоотойгоор илаhан байха юм. «Трудовые резервы» болон «Урожай» бүлгэмүүдые тус тустань 6,5:1,5 5:3 тоотойгоор шүүhэн ЛВРЗ-гэй шатаршад хоёрдохи hуури эзэлнэ.

В. ХАХАНОВ.

ДИНАМЫНХИД КУБОГТА ХҮРТЭБЭ

Дүрэ буляалдаалгын барилдаагаар республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн энэ жэлдэ хоёрдохёо үнгэргэгдэбэ. Гэбэшье тэрэ өөрын онсо илгаатай байгаа. Ушарынь гэхэдэ, Буряадай АССР-эй кубогта хүртэхын түлөө энэ жэлэй мүрысөөнэй дүнгүүд эдиршүүлэй, залуушуулай болон эрэшүүлэй суглуулагдамал командануудай тоосоогоор согсологдоhон байха юм. Энэ ушар спортын бүлгэмүүд болон клубуудай тренернүүдэй, мэргэжэлтэдэй ажал хэрэгые улам эдэбхижүүлээ.

Байгша ондо спортын долоон бүлгэм болон клубай суглуулагдамал команданууд хабаадажа, хаба шадалаа туршаhан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байна. Эдиршүүлэй болон залуушуулай дунда мүрысөөнүүд түрүүлэн үнгэргэгдөө гэжэ бидэ уншагшадтаа мэдээсээ hэмди. Тиигээшье hаа, ямар командануудай илажа гараhан, шангай hууринуудые эзэлhэн тухай hануулха шухала. Эдэ хоёр бүлэгтэ «Динамо» бүлгэмэй барилдаашад илалта туйлаhан байгаа. Эдиршүүл сооhоо «Забайкалец» клубай, «Урожай» бүлгэмэй, харин залуушуулай дундаhаа «Урожай» болон «Буревестник» бүлгэмүүдэй суглуулагдамал команданууд хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлhэн байха юм.

Эрэшүүлэй дунда илангаяа hонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Эндэ гол түлөөб «Трудовые резервы», «Динамо», «Урожай» бүлгэмүүдэй хоорондо түрүү hуури эзэлхын түлөө шанга тулалдаан болохо байха гэжэ суглараагшад эртээнhээ хүлеэгээ hэн. Үнэхөөрөөшье, спортдо дуратайшуул алдуу хээгүй. Эдэ гурбан команда удаа дараалан илалта туйлажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараба.

«Динамо» бүлгэмэй барилдаашад «Урожайн» командые 28,5:10,5 тоотойгоор шүүгээ. Эндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Баяр Дармаев «Динамын» түлөөлэгшэ спортын мастер Владимир Актиновтай хибэс дээрэ уулзахадаа тунхарижа байнгүй, эршэмтэйгээр добтолбо. Гэбэшье дүршэл ехэтэй В. Актинов 3:1 тоотойгоор илаа. Спортын мастер Мүнхэ Цыдыпов («Урожай») Эдуард Ивахиновтай барилдахадаа, түрүүшээр хэдэн очко алдабашье, сааша эдэбхитэйгээр добтолжо, 16:7 тоотойгоор шүүгээ. Хүндэшэг шэгнүүртэ барилдаhан М. Елбаскин В. Вострецов хоёрой уулзалга сугларагшадые hонирхуулба. Эндэ «Динамын» түлөөлэгшэ Владимир Вострецов булиhан байха юм.

«Трудовые резервы», «Урожай» бүлгэмүүдэй командануудай мүрысөөн суглараагшадай анхарал татаба. Эндэ hаяхан спортын мастерай норматив дүүргэhэн Игорь Балтуков Бато Дашинамжилов хоёр бүхы арга дүрэеэ харуулба. Зургаан минутын үнгэрхэдэ, табло дээрэ 5:5 гэhэн тоо аржыжа байгаа. Зүгөөр түрүүлэн арга хэрэглэhэн И. Балтуков илаhанда тоологдоо. Эндэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй барилдаашад 25,5:14 тоотойгоор илаба.

Иигэжэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ «Динамо», «Трудовые резервы» бүлгэмүүдэй суглуулагдамал команданууд гараба. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Сухеев Доржиевые шүүжэ, динамынхид урагшаа гараба. 57 килограммай шэгнүүртэ Бадмажаб Гулгенов Буянто Дашибальжировтай уулзаhан байна. Дүршэлтэй спортын мастер Б. Гулгенов энэ мүрысөөндэ эршэтэй hайнаар барилдажа, амжалта туйлаа. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ урда тээньшье хэдэн уулзалганууд та илажа гараа hэн.

«Динамаhаа» спортын мастернууд Ц. Иванов, В. Вострецов, харин «Трудовые резервы» бүлгэмhөө И. Балтуков В. Цэдашиев, С. Сакияев, Б. Цыренгармаев, В. Доржиев, А. Лезнов гэгшэд илажа, командаяа түрүү hуурида гаргаба. «Урожай» бүлгэмэй барилдаашад гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

Мүрысөөнэй комплексно дүнгүүдые согсолходо, нёдондо гурбадахи hуури эзэлhэн «Динамо» бүлгэмэй барилдаашад (ахалагша тренерынь спортын мастер Н. С. Ивахинов) командаараа эрхимлэжэ, республикын кубогта хүртөө. «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд — хоёрдохи, «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд гурбадахи hуури эзэлhэн байха юм. «Спартак» болон «Локомотив» бүлгэмүүдэй барилдаашад энэ жэлдэ эдэбхитэй hайнаар мүрысөө гээд тэмдэглэлтэй.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Б. Цыренгармаев Д. Ширабонтой барилдажа байна; кубогта хүртэhэн «Динамын» команда.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХУРДАШУУЛ ШАЛГАРБА

hайн дуранай «Локомотив» бүлгэмэй hурган hорилгын баазада хоёр үдэрэй туршада республикымнай эрхим санашадай дунда мүрысөөн болжо дүүрэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаhаа 5, удаань 10 километрэй зайда урилдахадаа, спортын мастерта кандидат Валентина Олленникова-Горшкова («Буревестник»); Валентина Филиппова («Локомотив»), «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Татьяна Орлова гэгшэд шангай hууринуудые эзэлбэд.

Басагад сооhоо «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Ирина Ерёмина илангаяа шалгараа. Тэрэ 5 километр зайе 17 минута 02 секунда соо, 10 километр зайе 35 минута 12 секунда соо гаталжа, хоёр дабхар илалта туйлаа.

Эрэшүүлэй дундаhаа спортын мастер Валерий Мироманов бэшэндээ орхоодоо hайн бэлэдхэлтэй, сулхэ хурдан байжа, 30 километр зайе 1 час 39 минута 52 секунда соо гаталжа, 1-дэхи hуури эзэлээ. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Вячеслав Романов 15 ба 30 километртэ урилдахадаа 2-дохи hуурида гараба. Мүрысөөндэ хабаадагшадай олонхинь шангай гурбадахи hуури эзэлхэ шадалтай байгаа. Теэд хүндэлэлэй 3-дахи табсан дээрэ нэгэл хүн гараха ёhотой ха юм даа. Иигэжэ 15 километрэй урилдаанда Александр Ефимов («Буревестник»), 30 километртэ «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Гармаев гэгшэд 3-дахи hууринуудые эзэлбэ.

Залуушуулай дундаhаа студент Саян Жамбалов, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Беломестнов, Сергей Федосеев гэгшэд шангай hууринуудые эзэлээ.

Үнгэрhэн мүрысөөнэй дүнгөөр республикын суглуулагдамал команда бүридхэгдөө.

В. ДЕНИСОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» декабриин 19-дэ үнгэргэгдэhэн 51-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-hөө 6-ень тааха спортлото»: 564.327 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (42 карточка) тааhан хүнүүд — 1.221 түхэриг, дүрбэн номер (1270 карточка) таагшад — 39 түхэриг, гурбан номер (22.832 карточка) тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 2.887758 билет ороо. Табан номер (50 карточка) таагшад — 3.535 түхэриг, дүрбэн номер (4.034 карточка) тааhан хүнүүд —76 түхэриг, гурбан номер (95.769 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 51-дэхи тиражай шүүбэринүүд 1981 оной декабриин 30-hаа 1982 оной январиин 30 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАhАА

ПОЛЬШОДОХИ БАЙДАЛ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой заседани эндэ болжо, орон доторхи нниитэ-политическэ байдал ба сэрэгэй байдалай тогтоогдоhонтой дашарамдуулан, партиин шиидхэхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

АП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Таряашадай нэгэдэмэл партиин Главна комитедэй секретариадай заседани Варшавада декабриин 22-то болоhон, оронoй социально-политическэ ба экономическа байдалда сэгнэлтэ үгэhэн, энэ үедэ партиин шиидхэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэhэн байна. Орон доторхи байдалые тогтууритай түбшэн болгохо, городууд ба хүдөө тосхонуудай хоорондын экономическа холбоо барисаа hэргээхэ шухала гэжэ заседани дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Польшодохи ниитэ-политическэ ба экономическа байдал заhаржа үргэлжэлhөөр. Элдэб хэрэгсэлнүүдэй жэгдэ бэшээр, таhалдалтайгаар абтадаг байhантай холбоотой зарим тэды бэрхэшээлнүүд олохон предприятинуудта үшөөл үзэгдэнэ.

Декабриин 22-то «Пяст», «Земовит» шахтануудта шахардуу байдал үргэлжэлhөөр байгаа. Гэхэ зуура Польшын радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, харша этэгээдүүдтэ хашуулан, «Земовит» шахтын уурхай соо хаагдаhан нүүрhэшэд удаа дараалан дээшээ гаража эхилэнхэй. Мүнөө үшөөл 1154 шахтер газар доро байhаар.

«Пяст» шахтын горнягуудай забастовко үргэлжэлhөөр гэжэ радио мэдээсэбэ. Хүдэлмэришэдые хашадаг, мүрдэдэг контрреволюционернүүд забастовко болиулха, шахтаhаа гарахаар шиидэhэн шахтёрнуудые сохино наншана, мүрдэхэ, хюдахаар занана.

ПНР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оронoй промышленна ба транспортна хэдэн арбаад предприятинуудай директорнүүдтэй уулзалга болоhон. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Я. Ободовский, А. Едынак гэгшэд хабаадаhан байна гэжэ АП агентство мэдээсэнэ. Предприятинуудта ажалай эршэ удаа дараалан хуушэн хэмдээ орожо байна. Реформо үргэлжэлүүлэгдэхэ байха гэhэн Национальна абаралгын Сэрэгэй соведэй мэдүүлгэ олон хүнүүдэй hанаа сэдьхэлые ханаагаа гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

ПОРП-ын ЦК-гай 4-дэхи пленумэй шиидхэбэритэй зохилдуулагдан эмхидхэгдэhэн КАР гэдэг Бүхэпольшын хүдэлмэришэнэй агентство Варшавада хүдэлмэреэ эхилбэ гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Сэрэгэй байдалай тогтоогдоhондо Польшын олониитэ ямараар хандана гэhэн журналистнуудай асуудалнуудта харюусаха зуураа, ПНР-эй правительствын хэблэлэй талаар түлөөлэгшэ нигэжэ хэлэбэ: оронoй олониитэ зон энэ ябуулгын ямар зорилготой байhые ойлгоно. Бүри үнгэрhэн неделиин туршада дайшалхы ябуулгануудые хэдэг бүлэгүүд хүн зоной 91 процентын зүгhөө дэмжэгдэдэг болоhон байгаа. Бүхы орон доторхи улад зоной hанал бодолые шэнжэлхэдэ, энэ ушарые лаблан гэршэлээ гэбэ.

Сэрэгэй байдалай тогтоогдоhондо бүхы зоной адляар хандадаггүй байhаниинь элитэ. Эмхи гурим задагайруулагшад, юун болоhышо ааб гээд хүлеэгшэд, маргагшад үшөөл бии. Энэ ушар түбхын түрүүн интеллигенциин түлөөлэгшэдтэ хамаадана. Эдэнэй зариман «Солидарностиин» хүтэлбэрилэгшэдтэй харилсаатай, тэрэнэй политическэ программые дэмжэдэг байгаа. Тэдэнэр хорото hанаашалгамнай буруу hүрөө гээд мэдэнэ. Тэдэ хүнүүдэй зариманайнь эрхэ сүлөөе саг зуура хаhаха шухала байгаа. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр дайсан харша ябуулга ябьяастай шуналтайгаар дэбэргэдэг байна бшуу.

Орон дотор сэрэгэй байдалай соносхогдоhон тушаа дэлхэй дээрэ тараhан hанал бодолые Польшын правительство ямараар сэгнэнэб гэhэн асуудалда правительствын түлөөлэгшэ харюусахадаа, нигэжэ хэлэбэ: баруун тээхи оронуудай правительстванууд түрүүшээр бээе баринги байhан аад, мүнөө ондоогоор хандадаг болоhон ушар үзэгдэнэ. Энэнь ямар юумэнhээ харагданаб гэхэдэ, тэндэхи зарим оронууд Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха hанаагай. Жэшээлэн хэлэбэл, Польшо тушаа баримталдаг экономическа политикаяа хубилгаха hанамжануудые hэдэнэ. Гэхэ зуура энэ асуудалаар тобшолол хэхэнь үшөөл эртэ байна.

Польшодо мүнөө болжо байhан хубилалтанууд — дэлхэйн гү, али наада заhань — Европын хэм хэмжээтэй тааруу үзэгдэл мүн гээд тэдэ правительстванууд этигэхэ байха гэжэ найданабди. Мүнөөнэй ябуулга Европын энэ хубидахи тогтууритай түбшэн байдал hэргээхэ гээд тэдэ этигэхэ байха. Баруун тээхи олохон правительстванууд иимэ ушар байдалай тогтолгые шухалада тоолохо гээд hанагдана.

Гэхэ зуура Европын энэ хубидахи байдалай тогтуурягүй бололгые, зүүн ба баруун оронуудай хоорондын харилсаанай муудалгые, шахардуу байдалай hүжэрэлгые шухалада тоолодог политическэ хүсэнүүдшье баруун оронуудта бии. Польшын гүрэн доторхи байдалан задагайралга бүхы социалис хаани нэгэдэлэй hандаралгын эхин болохо гэжэ багсаадаг байhан тэдэ хархис хүсэнүүд, сэрэгэй байдалай тогтоогдоhоной ашаар, тиимэ задагайралгын зайсуулагдахада, урмаа хухаран шантарhаниинь элитэ.

ХУУЛИИН ПРОЕКТ hАЙШААГДАБА

ПАРИЖ. Франциин Национальна суглаан буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргадаг «Матра» гэжэ промышленна томо фирмые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха тухай хуулиин проектые олонхиинь дуугаар hайшаагаа. «Матрын» бүлэгэй акцинуудай 51 процентые гүрэнэй мэдэлдэ оруулхаар хараалhан хуулиин проектые урдын правительствена олонхидо хабаатай байhан партинуудай — Француз демократиин түлөө союзай, Республикые дэмжэдэг нэгэдэлэй депутадууд буруушаажа дуугаа үгөө. Депутат-коммунист Парфэ Жанс үгэ хэлэхэдээ, «Матрын» бүлэгые гүрэнэй мэдэлдэ оруулhан ушар экономическа шэнэдхэлэнүүдые хэхэ талаар Франциин правительствын урагшаа дабшаhан ээлжээтэ ябуулга болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура энэньшье коммунистнуудай найдабарида хүсэд харюусанагүй. «Матрын» бүлэгэй захиргаанай соведэй бүридэлдэ ажалшадай түлөөлэгшэдэй ороогүй байhандань hанаата болонобди гэжэ депутат-коммунист мэдүүлээ.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Мадридтахи уулзалгын ээлжээтэ пленарна заседани дээрэ нейтральна ба бүлэгтэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай — Австриин, Кипрэй, Финляндиин, Лихштентейнэй, Сан-Мариногой, Швециин, Швейцариин ба Югославиин хэдэ хэдэн делегацинууд уулзалгын түгэсхэлэй документын шэнэ проект оруулба. Эдэ оронуудай делегацинуудай толгойлогшонор үгэ хэлэхэдээ, түгэсхэлэй документын проектын удхые тайлбарилаад, Мадридтахи уулзалгые үрэтэйгөөр дүүргэхэ арга боломжо олохо гэжэ эрмэлзэдэг байhанаа элирхэйлээ.

Совет делегациин хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев проектые бэлдэгшэдтэ баяр хүргэбэ. Энэ документ hайтар шэнжэлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ тэмдэглээд, нейтральна ба бүлэгтэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай проект Мадридтахи уулзалгын үрэтэйгөөр хүдэлмэрилхэ үндэhэ hуури болжо шадаха байна гэбэ.

ҮРЭГҮЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ДЕЛИ. Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр П. В. Нарасимха Рао МИД-эй дэргэдэхи парламентска зүбшэлхы комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, hаяхан Пекиндэ болоод дүүрэhэн Индиин ба Хитадай хоорондын хөөрэлдөөнүүд тухай мэдээсээ. Хилэдэ хабаатай асуудалаар хоёр оронoй хоорондо ехэ арсалдаануудай бии байhанhаа шалтагаалан, эдэ хөөрэлдөөнэй үедэ ямаршье биратай үрэ дүн туйлагдаагүй гэжэ министр тусхайлан тэмдэглэбэ. Индиин харьяата 37 мянга шахуу дүрбэлжэн километр газар дайдые Хитад эзэмдэжэ үргэлжэлhөөр байhаниинь элитэ.

Индиин парламентын гэшүүд үгэ хэлэхэдээ, Хитадтай харилсаанай яаралтай тэбдүүгээр hайжаралгын аюултай байhан тухай hануулна. Хилэдэ хабаатай асуудалые шиидхэлгэ Индиин ба Хитадай хоорондын харилсаае заhаруулгын гол эрилтэ болохо ёhотой гэжэ ИНК(И)-hаа депутат мэдүүлбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Экономикын албанай шэнэ шэнжэ» — түрүү бэшэг. Республикын ажалай үдэр — материалнуудай суглуулбари. «Нёдондо жэлэй амаралта хараадаа абан» — Л. Мадагуевай статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй партиин райкомуудта — материалнуудай суглуулбари. «Сэдьхэлэй татаса» — С. Убеевэй зурагалал. Республикын арадай хиналтын комитедтэ. Нютаг нютагhаа абтаhан тобшо мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаhанда: «Гэсэрые шэнжэлэлгын шэнэ хуудаhан» — П. Коновалов ба В. Рассадинай статья. Буряадай АССР-эй 1982 оной бюджет тухай Хуули. Хилын саанаhаа телетайпаар абтаhан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Түрэл буряад нютагнай» — материалнуудай суглуулбари. «Хүдэлнэшье, hуранашье» — А. Рандинай статья. Соносхолнууд ба мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Камила» —уран hайханай фильм (2-дохи сери). 11.10 — «Хүүгэдтэ ан гүрөөл тухай». 11.40— Шэнэ hонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — «Украинада Совет засагай байгуулагдаhан ойдо». «Арсенальская традиция» — баримтата фильм. 16.05 — «Объектив».

Улаан-Үдэ. 17.10 — «Уран мэргэжэлтэдэй бэлиг шадабари» (буряадаар). 17.40 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.05 — «Арадай хэрэглэмжын эд бараа» гэhэн дамжуулга.

Орбита. 18.45 — «Суг хамтадаа шиидхэнэ» (3-дахи дамжуулга). «Хүн зонтой холбоо барисаагаа бэхижүүлэн». 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Санын спортоор бүхэсоюзна мүрысөөн. Эхэнэрнүүд. 10 км. 20.20 — «Сладкая женщина» — уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — кинопанорама. 00.30 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.40 — Түүхэ. 7-дохи класс. «России гүрэн XVI зуун жэлэй хоёрдохи хахадта». 14.10—Эдир техникүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 15.55 — Байгаалиие шэнжэлгэ. 3-дахи класс. «Хүбшэ тайгын нуурай нюуса». 15.15 — Астрономи. 10-дахи класс. «hара». 15.45 —«Константин Паустовскиин зохёолнуудые уншанабди». 16.40 — «Ради доброго дня» —баримтата фильм.

Орбита. 17.10 — Украинын Г. Верёвкын нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ габьяата хоорой концерт. 17.30 — «Үгэ буляалдагшадай клуб» гэhэн дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 18.45 —«Манай айлшан». 19.30 — Түймэр сараха темээр баримтата фильмүүдэй программа.

Орбита. 20.00 — «Арадай аялга дуунууд». 20.15 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ hурганаб?» гэhэн дамжуулга. 20.45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.00 —«Киногоор аяншалгын клуб». 22.00 — «Время». 22.35 — «Синдикат-2» —олон серитэй уран hайханай фильм (5-дахи, 6-дахи сери).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000.

УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00740. Заказ № 295. Индекс 5901.